

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Vietos veiklos grupės pavadinimas:	Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė
Vietos plėtros strategijos pavadinimas:	Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės 2024-2029 m. vietos plėtros strategija
Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpis:	2024-2029 m.
Ar keičiasi VPS įgyvendinimo teritorija lyginant su 2014–2020 m.?	☐ Taip ☒ Ne
Teminė VPS	☒ Taip ☐ Ne
VPS tema	Žmogaus ir bendruomenės fizinės, emocinės bei dvasinės sveikatos, gamtinės aplinkos, socialinių santykių ir viešųjų išteklių RE-KREACIJA kaimo vietovėse

VPS data:	2023-04-25
VPS versija:	1 versija

TURINYS

I SKYRIUS: KAS MES ESAME? (VVG TERITORIJOS SITUACIJOS ANALIZĖ IR POREIKIAI)	3
1. VVG TERITORIJOS SITUACIJOS IR POREIKIŲ ANALIZĖ	3
2. VVG TERITORIJOS STIPRYBĖS, SILPNYBĖS, GALIMYBĖS IR GRĖSMĖS (SSGG)	18
3. VVG TERITORIJOS POREIKIAI IR JŲ PAGRINDIMAS	20
4. VPS TEMOS PAGRINDIMAS (PILDOMA TEMINĖMS VPS)	23
5. VVG PRISTATYMAS IR VERTYBĖS, VVG TERITORIJOS VIZIJA IKI 2030 M. IR VVG MISIJA	24
II SKYRIUS: KO MES SIEKIAME? (VPS TIKSLAI, RODIKLIAI IR SIEKIAMI POKYČIAI)	28
6. VVG TERITORIJAI AKTUALŪS BŽŪP TIKSLAI	28
7. KIEKYBINIAI VPS TIKSLAI	29
8. POKYČIAI, KURIŲ SIEKIAMA VVG TERITORIJOJE (KIEKYBINE IŠRAIŠKA)	32
9. APIBENDRINTA INFORMACIJA APIE VPS	36
III SKYRIUS: KAIP MES PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS? (VPS PRIEMONĖS, FINANSINIS PLANAS, ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMAS IR VALDYMAS)	37
10. VPS PRIEMONĖS	37
11. PRELIMINARUS VPS ĮGYVENDINIMO PLANAS	72
12. VPS FINANSINIS PLANAS	74
13. ES IR NACIONALINIŲ HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ IR PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS	76
14. VPS VIEŠINIMO IR VVG TERITORIJOS GYVENTOJŲ AKTYVUMO SKATINIMO VEIKSMAI	82
15. VPS ĮGYVENDINIMO VIDAUS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO SISTEMA	83
IV DALIS: VPS PRIEDAI	86

I skyrius: Kas mes esame? (VVG teritorijos situacijos analizė ir poreikiai)

1. VVG teritorijos situacijos ir poreikių analizė

1.1. Trumpas VVG pristatymas

2004 m. birželio 25 d. penkių fizinių asmenų iniciatyva įsteigta Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė (toliau – Kelmės VVG), kurios tikslas – suvienijus visuomenininkų, vietos valdžios ir verslininkų žinias bei gebėjimus spartinti Kelmės rajono kaimiškų vietovių plėtrą. Juridinių asmenų registre Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė įregistruota 2004 m. liepos 12 d.

Kelmės VVG **strateginis tikslas** – propaguoti ir įgyvendinti partnerystės idėją Kelmės rajone, įsisavinant nacionalinę ir Europos Sąjungos finansinę paramą, skirtą integruotai kaimo plėtrai, konkurencingumo augimo skatinimas, sudarant sąlygas kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimui.

Kelmės VVG veikia vadovaudamasi šiais tikslais: aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kaimo plėtros planus bei programas Kelmės rajono teritorijoje; telkti suinteresuotų vietos valdžios, verslo, nevyriausybinių ir kitų įstaigų bei organizacijų pastangas ieškant tinkamiausių sprendimų kaimo vietovių ekonominei ir socialinei gerovei kelti; skatinti ir palaikyti vietines kaimo žmonių iniciatyvas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos ir kitose srityse; teikti pasiūlymus vietos ir nacionalinėms institucijoms bei organizacijoms dėl kaimo plėtros planų ir priemonių kūrimo bei įgyvendinimo; organizuoti kaimo plėtros dalyvių švietimą ir mokymą; įgyvendinti ES ir Lietuvos respublikos iniciatyvas Kelmės rajone, organizuoti ir teikti paramą kaimo bendruomenių projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti; skatinti bendradarbiavimą su kitomis visuomeninėmis nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis bei kitomis įstaigomis ir organizacijomis Lietuvoje ir užsienyje; skatinti palankios verslo aplinkos formavimąsi, stiprinant ekonominį konkurencingumą ir investicinį klimatą, palankų esamų ir įsteigtų naujų įmonių plėtrai; skatinti ūkio augimą ir laisvą prekių, paslaugų ir asmenų judėjimą Kelmės rajone; užtikrinti, kad vykdoma veikla ir skatinamas augimas būtų suderintas su darnios plėtros principu.

Siekiant užtikrinti efektyvią VVG veiklą, strategijos rengimą ir vykdymą, Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės valdymą vykdo VVG nariai, valdyba, pirmininkas ir administracijos darbuotojai. VVG **valdymo organai** yra: visuotinis narių susirinkimas, kolegialus valdymo organas – valdyba, valdybos darbui vadovauja valdybos pirmininkas (vienasmenis valdymo organas).

Šiuo metu Kelmės krašto partnerystės VVG **administraciją sudaro**: VVG administracijos vadovė (VPS vadovė) – pirmininkė Nelė Želvienė, VVG finansininkė (VPS finansininkė) – Kristina Bertašienė, VVG viešųjų ryšių specialistė – Ramunė Trakimavičiūtė Abrutienė. VVG administracija įsikūrusi adresu Dariaus ir Girėno g. 2a, Kelmė.

1.2. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys

Kelmės VVG teritorijos plotas yra 1696 kv. km. **[R 1]** Tai sudaro beveik visą Kelmės r. savivaldybės plotą (išskyrus Kelmės miesto plotą – 9 kv. km), apie 20% Šiaulių apskrities ploto ir 2,6% viso Lietuvos ploto. Kelmės r. savivaldybė yra antras pagal dydį Šiaulių apskrities rajonas.

Kelmės r. VVG teritorija apima 10 seniūnijų (neapima Kelmės r. savivaldybės Kelmės miesto seniūnijos). Pagal plotą didžiausios seniūnijos yra Tytuvėnų apylinkių (16.9% viso VVG ploto), Kražių (15.0% viso VVG ploto) ir Šaukėnų seniūnijos (14.7% viso VVG ploto), o mažiausios – Kukečių (7.1% viso VVG ploto), Vaiguvo (5.4% viso VVG ploto), ir Tytuvėnų seniūnijos (0.6% viso VVG ploto) **[R 2]**.

Kelmės VVG teritorijoje 2021 m. buvo 640 kaimo gyvenamųjų vietovių. Nuo 2011 m. šių vietovių sumažėjo 8%. Savivaldybę sudaro 3 miestai – Kelmė (sudaro tik miesto seniūniją), Tytuvėnai (sudaro tik miesto seniūniją), Užventis (priklauso Užvenčio seniūnijai, kuri apima ir kaimo vietoves), 6 miesteliai – Karklėnai, Kražiai, Lioliai, Pašilė, Šaukėnai ir Žalpai, 610 kaimų ir 95 viensėdžiai [R 3].

Gyvenamųjų vietovių, kuriose gyvena 10-49 gyventojai, skaičius sumažėjo 47. Dvi gyvenamosios vietovės, kurios 2011 m. turėjo 400-499 gyventojus, taip pat pateko į kitas grupes: viena tapo didesnė nei 500 gyventojų, o kita – mažesnė nei 400 gyventojų. Gyvenamųjų vietovių mažėjimą lemia gyventojų skaičiaus mažėjimas VVG teritorijoje.

Daugiausiai gyventojų gyvena gyvenamosiose vietovėse iki 50 gyventojų (45%), nuo 50 iki 299 gyventojų (40%) ir gyvenvietėje nuo 500 iki 999 gyventojų (12%) (žr. **Error! Reference source not found.** lent.). Gyventojų skaičius augo gyvenamosiose vietovėse su 100-199 gyventojais bei 500-999 gyventojais. Visų kitų dydžių gyvenamosiose vietovėse gyventojų skaičius mažėjo.

Kelmės miestas yra šalia Via Hanseatica magistralės A12 Ryga–Šiauliai–Tauragė–Kaliningradas. Atstumas nuo miesto centro iki kelio Vilnius–Klaipėda – 23 km, iki Šiaulių – 42 km. (Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas iki 2030 metų, 2021)[R 4]

1.3. VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Kelmės miesto įkūrimo data laikoma 1484 m., kada buvo pastatyta pirmoji bažnyčia. Kelmė – vieta, kur pirmiausia Lietuvoje buvo iškelta 1831 m. sukilimo vėliava. 1915–1917 m. ir 1945–1950 m. Kelmė buvo apskrities centras. Šių laikų Kelmės kraštas traukia lankytojus gamtos ir lankytinų objektų įvairove: Dubysos, Ventos ir kitų upių vingiais, tyrais ežerais, daugybe paveldo objektų. Krašto istoriją mena daugiau kaip 300 archeologijos, istorijos, architektūros ir kultūros paminklų. [Kelmės rajono savivaldybės interneto svetainė] Patraukliausi lankytojams objektai – Tytuvėnų bažnyčios ir vienuolyno ansamblis, Kelmės krašto muziejus, Tytuvėnų regioninio parko lankytojų centras, Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centras ir kt. Per Kelmės rajoną driekiasi Jokūbo kelias. (Kelmės r. verslo ir turizmo informacijos centras, 2023)

Kelmės rajonas išsiskiria kultūros ir tradicijų puoselėjimu, organizuojamų renginių įvairove tokių kaip vienas didžiausių rajono renginių Meno šventė „Kelmės ratas“ ar Užvenčio kultūros centro organizuojamas nacionalinis kulinarinio paveldo tradicijas puoselėjantis kopūstienės virimo čempionatas. (Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir Kelmės rajono savivaldybės administracijos 2022 metų veiklos ataskaita, 2023)

Tytuvėnų regioninio parko šiaurinėje dalyje, Užpelkių miškuose, slepiasi du unikalūs akmenų ruožai, žmonių vadinami rūžomis. Tai ledynmečio palikimas. Vienas jų – Velniakelis – tęsiasi 350 m ir yra taisyklingos pylimo formos. Jo gale – smėlio kūgis, kuris liudija, kad šioje vietoje iš ledyno plyšio išteko tirpsmo vandens srautai, kurie ir išplovė Velniakelio akmenis, o rajono šiaurės rytuose (apie 5 km nuo Šaukėnų), Kurtuvėnų regioniniame parke, trykšta vieni įspūdingiausių Svilės šaltiniai. Jie yra didžiausi Lietuvoje pagal užimamą plotą ir treči pagal trykštančio požeminio vandens kiekį. 1,8 ha plote verda per šimtą šaltinio akių, iš kurių susidaro maždaug 350 m ilgio Svilės upelis.

1.4. VVG teritorijos gyventojų nuomonė apie VVG teritorijos situaciją ir poreikius

Rengiant 2023–2027 m. Kelmės krašto partnerystės VVG vietos plėtros strategiją, didelis dėmesys skirtas visų suinteresuotų šalių įtraukimui ir poreikių identifikavimui. Šiuo tikslu buvo organizuojamos darbo grupės ir rengiami susitikimai su Kelmės krašto partnerystės VVG teritorijoje veikiančių bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų, verslo, vietos savivaldos atstovais ir

gyventojais. Gyventojų nuomonei ir teritorijos poreikiams atskleisti 2023 m. vasario 20 – kovo 6 d. buvo organizuojama internetinė Kelmės krašto partnerystės VVG teritorijos gyventojų ir organizacijų apklausa. Anketomis buvo pasidalinta Kelmės krašto partnerystės VVG ir partnerių interneto svetainėse, socialiniuose tinkluose, potencialiems respondentams buvo siunčiama el. paštu.

Gyventojų poreikių tyrime dalyvavo 230 respondentų. Kone pusė (47,4%) apklausos dalyvių iš dalies patenkinti gyvenimu Kelmės krašto partnerystės VVG teritorijoje (Kelmės rajone be Kelmės miesto) ir gyventi kitur nenorėtų. Kiek daugiau nei penktadalis respondentų (21,7%) visiškai patenkinti gyvenimu čia, esant galimybei išvyktų, o 17,4%, nėra patenkinti, tačiau mano, kad kitur situacija panaši 13% apklaustųjų [R 5].

Respondentai savo gyvenamojoje vietovėje labiausiai didžiuojasi gamta, kraštovaizdžiu, gamtiniais ištekliais (24,7%), architektūrinio paveldo, sakraliniais objektais (pvz. Tytuvėnų, Palendrių vienuolynais, Tytuvėnų, Kražių, Kelmės ir kt. bažnyčiomis, Kražių kolegija ir kt.) (20,4%) ir kultūriniais renginiais (pvz., Tytuvėnų vasaros festivaliu, Kražių festivaliu, Liaudies meno švente ir kt.) (17,5%). Šie ypatumai reikšmingi ir Kelmės rajone (be Kelmės miesto) [R 6].

Paklausti apie Kelmės rajono (be Kelmės miesto) socialinę ir ekonominę situaciją, respondentai pateiktus teiginius vertino penkiabalėje sistemoje (skaičiuotas balų vidurkis). Anot apklausos dalyvių, gyventojai yra draugiški, linkę padėti (3,25%), čia gyvenantys nepatiria diskriminacijos tikėjimo, įsitikinimų, socialinio statuso, lytinės orientacijos, kitos tautybės, kitos rasės, negalios pagrindais (3,16), viešosios aplinkos tvarkymo ir pan. paslaugos yra pakankamos (3,04). Vertinant **ekonominę situaciją**, gyventojų nuomone, ryšių ir IT (pvz. mobilaus ryšio, interneto prieiga, elektroninių paslaugų, duomenų prieinamumas ir pan.) paslaugų kokybė yra pakankama (3,5), verslininkai ir ūkininkai aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime (pvz., remia iniciatyvas, dalyvauja vietos politikos formavime) (3,0), daug vietoje pagamintų produktų (gaminių ar paslaugų) realizuojama už savivaldybės ribų (2,92) [R 7].

Anot gyventojų, opiausios jų gyvenamosios vietovės **problemos** – demografiniai procesai (gyventojų skaičiaus mažėjimas, gyventojų vidutinio amžiaus didėjimas, gimstamumo mažėjimas, mirtingumo didėjimas ir pan.) (13%), įsidarbinimo galimybių stoka (12,6%), mažos vietos gyventojų pajamos (9,3%) [R 8].

Respondentų paklausta, kokios plėtos sritys turėtų būti ateityje remiamos (**įtrauktos į naują VPS**), siekiant, kad gyvenimas Kelmės rajono kaimiškose vietovėse pagerėtų. Pateikti teiginiai įvertinti penkiabalėje sistemoje (skaičiuotas balų vidurkis). Apklausos dalyviai dėmesį atkreipė į paramą naujų įmonių ir darbo vietų kūrimui (4,5), jaunimo aktyvinimą, jaunų žmonių iniciatyvų rėmimą (4,42), gyventojų užimtumo ir verslumo skatinimą (4,41) [R 9].

Apklausos duomenimis, gyventojai daugiausia pritaria (60,9%) ar iš dalies pritaria (27,8%), kad **VPS teminis dėmesys** būtų skiriamas žmogaus ir bendruomenės fizinės, emocinės bei dvasinės sveikatos, gamtinės aplinkos, socialinių santykių ir viešųjų išteklių rekreacijai kaimo vietovėse [R 10].

Respondentų nuomone, Kelmės rajono (be Kelmės miesto) **jaunų žmonių (iki 40 m.)** situaciją pagerintų jaunimo verslo iniciatyvų efektyvesnis skatinimas (20,5%), galimybių jauniems žmonėms dirbti sudarymas (vaikų priežiūros organizavimas ir pan.), jaunimo informavimas apie galimybes mokytis, kurti verslą ir pan. (20%) [R 11].

Apklausos dalyvių nuomone, labiausiai socialinę atskirtį patirianti grupė Kelmės rajone yra vyresnio amžiaus žmonės (65 m. ir vyresni) (30,4%), jaunimas (15,7%) ir turintys negalią (13%) [R 12].

Kelmės krašto partnerystės VVG teritorijos **organizacijų poreikių apklausoje** dalyvavo 45 respondentai. Beveik pusė respondentų atstovavo bendruomeninę ar kitą nevyriausybinių organizaciją (48,9%), kone trečdalis – verslo, žemės ūkio subjektą (pvz. įmonę, žemės ūkio bendrovę, ūkininką ir pan.) (31,1%), 17,8% viešojo administravimo instituciją ar įstaigą (Kelmės r. savivaldybei pavaldžią įstaigą). Respondentai daugiausiai bendradarbiauja su kaimo bendruomenėmis (24,1%), valdžios institucijomis ir pavaldžiomis įstaigomis (19,5%), verslo, žemės ūkio subjektais ir fiziniais asmenimis (19,5%). Partneriai prisideda prie veiklos organizavimo ir vykdymo (drauge teikiamos bendros paslaugos, kuriami produktai, rengiami ir įgyvendinami projektai ir kt.) (36,1%), prisideda prie veikos

finansavimo (20,5%), prisideda žiniomis, patirtimi ir gebėjimais (teikia konsultavimo ir pan. paslaugas) (20,5%) ir prisideda patalpomis, įranga, technologijomis (20,5%).

Respondentai penkiabalėje sistemoje įvertino įplaukų svarbą (skaičiuotas balų vidurkis). Dažniausiai pasirinktos pagal vietos plėtros strategiją finansuotų projektų lėšos (3,81), iš ūkinės veikos (pvz. pardavimų, mainų ir pan.) gautos pajamos (3,79) ir savivaldybės skirtos lėšos (3,69).

Aktualiausios su tvaria Kelmės rajono (be Kelmės miesto) **ekonomikos plėtra susijusios problemos, prie kurių sprendimo galėtų prisidėti nauja VPS**, anot respondentų, yra mažos vietos gyventojų pajamos (11,9%), motyvacijos dirbti stoka (10,9%) ir darbo vietų bei įsidarbinimo galimybių stoka (10,9%). Su **socialine plėtra susijusios problemos**, jaunimo (iki 40 m.) išvykimas (15,9%), neigiami demografiniai pokyčiai (gyventojų skaičiaus mažėjimas, emigracija ir t.t.) (13,2%), kultūrinės veiklos trūkumas (koncertai, spektakliai, šokių vakarai, laisvalaikio renginiai, meninė saviraiška ir kita) (10,4%) [R 13].

Dažniausi iššūkiai ir trukdžiai optimaliam respondentų organizacijos veikimui yra finansinių išteklių trūkumas (25%), vartotojų trūkumas ir jų perkamoji galia (11,3%) bei motyvuotos ir kvalifikuotos darbo jėgos (darbuotojų ar savanorių trūkumas) (11,3%) stoka [R 14].

1.5. VVG teritorijos socialinė situacija (įskaitant informaciją apie skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis ir (arba) jų grupes)

2021 m. Kelmės r. savivaldybės gyventojų tankis siekė 12,6 gyventojų kv. km. Lyginant su 2011 metais, **gyventojų tankis sumažėjo 12%**, ir tai buvo tris kartus mažesnis nei visoje Lietuvoje [R 15]. Vidutinis Kelmės r. savivaldybėje gyvenančiųjų amžius 2021 m. buvo 48 metai (vidutinis vyrų amžius – 45 metai, o moterų – 51 metai). Per dešimt metų **gyventojų vidutinis amžius padidėjo dviem – trimis metais**. 2021 metais vidutiniškai vyriausi gyventojai gyveno Kražių (50 m.) ir Tytuvėnų apylinkių (49 m.) seniūnijose, o jauniausi – Tytuvėnų (43 m.), Šaukėnų (44 m.) ir Užvenčio seniūnijose (44 m.). Vidutinis gyventojų amžius tarp seniūnijų skiriasi šešeriais metais, taigi atotrūkis yra gana didelis.

Nuolatinių gyventojų skaičius Kelmės r. mažėja. Lyginant 2014-2023 m. pradžią gyventojų sumažėjo 17,94 proc. (nuo 30305 asm. iki 24867), tai 2 kartus daugiau nei Šiaulių apskrityje ir 6 kartus nei šalyje. **VVG teritorijoje 2021 m. gyveno 18338 gyventojai** [R 16]. Didžiausia pagal gyventojų skaičių buvo Pakražančio (1648 gyventojai; 15,1% visos VVG gyventojų), Kelmės apylinkių (1419 gyventojų; 13,0% visų VVG gyventojų) ir Vaiguvos (1407 gyventojų; 12,9% visų VVG gyventojų) seniūnijos. Mažiausios VVG seniūnijos pagal gyventojų skaičių – Kražių (735 gyventojai; 6,8% visos VVG gyventojų), Lolių (733 gyventojų; 6,7% visų VVG gyventojų) ir Užvenčio (463 gyventojų; 4,3% visų VVG gyventojų) seniūnijos. Nuo 2011 m. daugiausiai gyventojų sumažėjo Tytuvėnų (24%), Vaiguvos (23%), Kražių (22%), Liolių (22%) ir Tytuvėnų apylinkių (22%) seniūnijose, o mažiausiai – Užvenčio (8%) seniūnijoje.

Kelmės rajonas **pasižymi didele gyventojų senėjimo sparta**. Demografinės senatvės koeficientas 2022 m. siekė 198 (nuo 2014 m. pakilo net 33 punktais), kai Šiaulių apskrityje jis buvo 157 (pakilo 20 punktų), o visoje Lietuvoje 134 (pakilo tik 8 punktais). [R 17]

VVG teritorijoje 2021 m. gyveno 5,3 tūkst. vyrų ir 5,6 tūkst. moterų. Nuo 2011 m., vyrų skaičius sumažėjo 19%, o moterų – 21%. Taigi, moterų skaičius mažėja sparčiau nei vyrų. Moterys sudarė 51% visų VVG teritorijos gyventojų. Vyrų ir moterų skaičiaus balansas yra apylygis, o lyginant su Lietuvos rodikliu (54%), vyrų ir moterų pusiausvyra yra išlaikyta geriau.

Per 2011-2021 m. dėl natūralios gyventojų kaitos savivaldybėje gyventojų skaičius sumažėjo 1,9 tūkst. asmenų. Vidutiniškai dėl gimimų ir mirčių per metus rajone sumažėja 241 gyventojų (vidutiniškai per metus gimsta 125 gyventojai, o miršta 366 gyventojai). **Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis savivaldybėje** (vidutiniškai per metus -13 gyventojų 1000 gyventojų) **yra beveik tris kartus prastesnis nei Lietuvoje** (vidutiniškai per metus -5 gyventojai 1000 gyventojų), bet panašus į Šiaulių apskrities (vidutiniškai per metus -12 gyventojų 1000 gyventojų) lygį [R 18]. Tai lemia tiek mažesnis gimstamumas, tiek didesnis mirtingumas savivaldybėje. Nuo 2014 m.

Kelmės r. savivaldybėje gyventojų gimstamumas sumažėjo trečdaliu (iki 4.9 gyventojų 1000 gyventojų), o mirtingumas padidėjo beveik penktadaliu (18%) iki 22.6 gyventojų 1000 gyventojų [R 19].

Per 2011-2021 m. rajone **dėl migracijos gyventojų sumažėjo** 1073 asmenimis (vidutiniškai po 134 gyventojus per metus) [R 20]. Tiesa, per 2020-2021 m. neto migracija savivaldybėje buvo teigiama, t.y. per šiuos du metus dėl migracijos savivaldybėje padaugėjo 6 gyventojais. Bendrasis atvykimų ir imigracijos skaičius Kelmės r. savivaldybėje per 2014-2021 m. laikotarpį padidėjo 40% iki 34 gyventojų 1000 gyventojų [R 21], o bendrasis išvykimų ir emigracijos rodiklis padidėjo 10.5% taip pat iki 34 gyventojų 1000 gyventojų. Lyginant nacionaliniu ar apskrities lygiu, atvykstančiųjų ir imigruojančiųjų skaičius Kelmės rajone augo labai sparčiai, tačiau išvykstančiųjų ir emigruojančiųjų skaičius irgi augo, kai tuo tarpu Lietuvoje (-4.7%) ir Šiaulių apskrityje (-9.7%) šis rodiklis mažėjo [R 22].

2021 m. VVG teritorijoje gyveno 791 (6.9%) asmuo iki 10 metų, 939 asmenys (8.2%), kurie buvo 10-19 metų amžiaus ir 2659 asmenys (23.2%), kuriems buvo daugiau kaip 65 metai. Lietuvoje asmenys iki 10 metų sudarė 9.8%, asmenys nuo 10-19 metų amžiaus – 9.6%, o 65 metų ir vyresni – 19.9%. Taigi, Kelmės r. VVG gyveno santykinai mažiau vaikų ir daugiau pagyvenusių asmenų [R 23].

Per 2011-2021 m. laikotarpį **daugiausiai sumažėjo** 10-14 m. (-39%), 75-79 m. (-41,0%), 70-74 m. (-43.1%) ir 15-19 m. (-54.3%) gyventojų [R 24], o daugėjo 55-59 m. (14.2%), 30-34 m. (16.0%), 85 m. ir vyresnių (16.6%) bei 25-29 m. gyventojų (29.2%) [R 25].

Rajono seniūnijose vaikai (iki 14 m.) sudaro 10-13% visų seniūnijos gyventojų (2021 m. jų buvo 1190 asmenų), 16-18% sudaro jaunimas (15-30 m.) (2021 m. jų buvo 1883 asmenų), 15-17% – vyresnio amžiaus gyventojai (55-64 m.) (2021 m. jų buvo 1663 asmenų) ir 20-21% gyventojų, kuriems daugiau kaip 65 metai (2021 m. jų buvo 2530 asmenų) [R 26]. Santykinai mažiausiai vaikų (iki 14 m.) gyvena Kražių (7.8%) ir Tytuvėnų apylinkių (8.3%) seniūnijose, o daugiausiai – Tytuvėnų (13.8%) ir Užvenčio (13.2%) seniūnijose. Jaunimo (15-30 m.) santykinai mažiausiai gyvena Kražių seniūnijoje (14.4%), o daugiausiai – Šaukėnų seniūnijoje (19.8%). Santykinai nedaug vyresnio amžiaus gyventojų gyvena Tytuvėnų (12.0%) ir Užvenčio (12.3%) seniūnijose. Santykinai daug pensinio amžiaus gyventojų yra Kražių seniūnijoje (30.5%), o mažiausia – Tytuvėnų seniūnijoje (19.6%).

Tautinė gyventojų sudėtis panaši kaip visoje šalyje. 2021 metais Kelmės rajone lietuviai sudarė 90,1% gyventojų, tuo tarpu Šiaulių apskrityje – 96,8 proc., šalyje – 86,4 proc. Savivaldybėje gyveno 1033 lenkai (6%), 349 rusai (2%), 36 baltarusiai (0,2%), 14 ukrainiečių (0,1%), kitų tautybių žmonių – 34 (0.2%) [R 27]. VVG teritorijoje kitos tautybės gyventojai 2021 m. sudarė 13.5%. Santykinai daugiausiai kitos tautybės gyventojų gyvena Tytuvėnų apylinkių (46%) ir Liolių (28%) seniūnijose. Šaukėnų (16.5%) ir Pakražančio (11.3%) seniūnijose kitos tautybės gyventojų dalis svyravo apie VVG teritorijos vidurkį, o likusiose seniūnijose jų buvo iki 6%. Taigi, Kelmės r. VVG teritorijoje **yra vietovių, kur kitos tautybės gyventojai sudaro svarbią dalį** ekonominiame, socialiniame, kultūriniame ir politiniame gyvenime.

VVG teritorijoje 2021 m. gyveno 1585 gyventojai (10.5%), turėję aukštąjį išsilavinimą, 2079 gyventojai (14.2%), turėję aukštesnįjį išsilavinimą, 5440 gyventojų (37.1%), turėję vidurinį išsilavinimą, ir 5558 gyventojai (37.9%), kurie turėjo pagrindinį, pradinį išsilavinimą arba buvo nebaigę pradinės mokyklos ar nelankę mokyklos bei buvo neraštingi. Palyginus su Lietuvos rodikliu, **Kelmės r. VVG teritorijoje santykinai gyventojų su aukštuoju buvo beveik 2.5 karto mažiau, o gyventojų su žemesniu nei vidurinis išsilavinimas buvo 12 procentinių punktų daugiau** (Lietuvoje gyventojų be vidurinio išsilavinimo buvo 25,5%) [R 28]. Per 2011-2021 m. laikotarpį Kelmės r. savivaldybės VVG gyventojų su aukštuoju išsilavinimu padaugėjo 22.7%, tuo tarpu su aukštesniu išsilavinimu sumažėjo 17.5%, su viduriniu išsilavinimu sumažėjo 7.5% [R 29], o be vidurinio išsilavinimo sumažėjo 35.9%. Taigi, nors VVG gyventojų struktūra pagal išsilavinimą sparčiai gerėja, tačiau **vis dar smarkiai atsiliekama nuo šalies rodiklių**.

2021 m. VVG dirbo 304 vadovai (7.4%), 1041 specialistai ir technikai (25.2%), 165 tarnautojai (4.0%), 193 paslaugų sektoriaus darbuotojai ir pardavėjai (4.7%), 1173 kvalifikuoti darbuotojai

(įskaitant ir žemės ūkio bei žuvininkystės ūkių darbuotojus) ir amatininkai (28.4%), 573 įrenginių ir mašinų operatoriai bei surinkėjai (13.9%), 92 ginkluotojų pajėgų atstovai (2.2%) bei 595 nekvalifikuoti darbininkai (14.4%) [R 30]. Struktūriškai daugiausiai vadovų dirbo Užvenčio seniūnijoje (14.4%), specialistų – Tytuvėnų (25.1%) ir Užvenčio (24.5%), paslaugų sektoriaus darbuotojų ir pardavėjų – Pakražančio seniūnijoje (15.6%). Nekvalifikuotų darbininkų dalis VVG teritorijoje svyravo nuo 10.4% Kražių seniūnijoje iki 17.5% Tytuvėnų apylinkių seniūnijoje.

Rajone 2021 m. **socialinę pašalpą** gavo 1782 gyventojai, iš jų pilnamečių – 723 gyventojai. Nuo 2017 m. jų skaičius sumažėjo ketvirtadaliu [R 31]. **Ilgalaikių socialinės pašalpos gavėjų** padaugėjo iki 289, o jų dalis tarp visų socialinės pašalpos gavėjų padidėjo iki 26% [R 32]. 2021 m. buvo įdarbintas 131 socialinės pašalpos gavėjas, iš kurių 86 – įdarbinti pastoviam darbui (28% visų socialinę pašalpą gaunančių asmenų. Šalpos pensijų ir šalpos kompensacijų gavėjų skaičius sumažėjo 13% nuo 880 2014 metais iki 768 2021 metais [R 33]. **Taigi, nors socialinės pašalpos gavėjų savivaldybėje mažėja, tačiau ilgalaikių socialinių pašalpų gavėjų problema didėja.**

Per 2014-2021 m. laikotarpį **socialines pašalpas gaunančių šeimų skaičius sumažėjo** beveik perpus (47%), ir savivaldybėje 2021 m. jų buvo 573 šeimos. Šis mažėjimas vyko nuolatos, o mažėjimo tempas sutapo su bendru tempu visoje Šiaulių apskrityje (45%) ir Lietuvoje (49%) [R 34].

Senatvės pensijas savivaldybėje 2021 m. gavo 6.3 tūkst. gyventojų, o nuo 2014 metų jų skaičius sumažėjo 10%. Ši tendencija išsiskyrė apskrities ar nacionaliniu lygiu, kur Šiaulių apskrityje senatvės pensijų gavėjų skaičius nepakito, o Lietuvoje – jų skaičius padidėjo 2%. Išankstinės senatvės pensijos gavėjų skaičius nuo 2014 m. sumažėjo 64% iki 54 gavėjų 2021 m., kai tuo tarpu Lietuvoje ar Šiaulių apskrityje išankstinės senatvės pensijos gavėjų skaičius per šį laikotarpį mažėjo 45%. Invalidumo pensijas Kelmės r. savivaldybėje 2021 m. gavo beveik 300 žmonių, o nuo 2014 metų jų skaičius sumažėjo 53% [R 35]. Netekto darbingumo pensija buvo mokama 1.4 tūkst. asmenų (5% mažiau nei 2014 m.).

Išmoką vaikui savivaldybėje gavo 4.2 tūkst. asmenys, o jų skaičius nuo 2014 m. padaugėjo beveik trigubai. Vaiko globos (rūpybos) išmokų gavėjų skaičius per 2014-2021 m. laikotarpį sumažėjo 32% iki 107 asmenų [R 36].

Rajone 2021 m. buvo 6811 **skurstančių asmenų**. Nuo 2014 m. jų skaičius sumažėjo beveik 16%. **Skurdo rizikos lygis** per 2014-2021 m. laikotarpį savivaldybėje sumažėjo 6% iki 28% [R 37]. Socialinių darbuotojų, jų padėjėjų ir užimtumo specialistų savivaldybėje taip pat mažėjo iki 136 asmenų 2021 m. (-2.2% nuo 2014 m.), tačiau socialinių darbuotojų skaičius, tenkantis 100 skurstančiųjų, padidėjo iki 2 asmenų 2021 m. (16.3% padidėjimas nuo 2014 m.) [R 38]. **Taigi, Kelmės r. savivaldybėje skurstančių asmenų skaičius ir skurdo rizikos lygis mažėja, o socialinių darbuotojų skaičius santykinai didėja.**

2021 m. fiksuotas **socialinės paramos veiksmingumo indeksas** rajone siekė 5,27 balus ir tik neženkliai viršijo Lietuvos vidurkį 5,24. Tačiau **stebimas skurdo lygio rodiklis 3,75 yra gerokai žemesnis už Lietuvos vidurkį 5,73 ir pasižymi prastėjančiomis tendencijomis** - nuo 2017 m. jis nukrito 1,25 punkto, kai Lietuvoje fiksuojamas 0,32 punkto gerėjimas. [R 39]

Kelmės r. savivaldybėje, lyginant su Šiaulių apskrities ar Lietuvos rodikliais, **socialinės pašalpos gavėjų skaičius** buvo aukštas. 2021 m. savivaldybėje socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2021 m. siekė 43 asmenis 1000 gyventojų, tuo tarpu Lietuvoje – 24 asmenys, o Šiaulių apskrityje – 33 asmenys 1000 gyventojų. Kita vertus, nuo 2014 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 16%, ir šis mažėjimas vyko sparčiau nei vidutiniškai Šiaulių apskrityje (-11%) ar Lietuvoje (-8%) [R 40]. Santykinai daugiau yra vyrų socialinės pašalpos gavėjų (47 vyrų 1000 gyventojų) nei moterų (39 moterys 1000 gyventojų), o socialines pašalpas gaunančių vyrų skaičius mažėja daug lėčiau.

Savivaldybėje socialinės pašalpos gavėjų gaunamos per mėnesį paramos vertė 2021 m. buvo 246 Eur, o socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos siekė 250 Eur, taigi gaunamos paramos vertė sudarė 96% bendrųjų pajamų, o ši dalis nuo 2014 m. padidėjo dvigubai.

2021 m. savivaldybėje 312 socialinės pašalpos gavėjų buvo registruoti Užimtumo Tarnyboje, iš kurių 17 dalyvavo aktyviose darbo rinkos priemonėse (5.5%). Lyginant su 2017 m. duomenimis, Užimtumo Tarnyboje registruotų socialinės pašalpos gavėjų sumažėjo ketvirtadaliu [R 41]. Ypač

mažai užsiregistravusių buvo pandeminiiais 2020 m., kuomet dėl karantino sustojo verslas bei išaugo nedarbas.

Išlaidos socialinėms pašalpoms 2021 m. siekė 1,4 mln. Eur, ir tai buvo didžiausia suma nuo 2014 m., kuomet buvo išleista beveik 1,8 mln. Eur. Nuo 2017 m. išlaidos socialinei pašalpai išaugo 300 tūkst. Eur. Panašią tendenciją išlaiko ir išlaidos kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui, kurios nuo 2015 m. taip pat reguliariai augo ir 2021 m. siekė 2015 tūkst. Eur. Dėl aktyvios valdžios vaiko politikos nuo 2015 metų augo išlaidos išmokoms šeimoms, auginančioms vaikus. 2021 m. jos siekė 4.9 mln. Eur, o lyginant su 2014 metais šios išlaidos padidėjo daugiau kaip šešis kartus [R 42]. Per 2014-2021 metų laikotarpį išlaidos laidojimo pašalpoms augo 28% iki 198 tūkst. Eur, o ir tai buvo rekordinė suma per visą laikotarpį. Be to, vis daugiau dėmesio socialiai remtiniams asmenims skyrė ir savivaldybė. Išlaidos vienkartinėms pašalpoms socialiai remtiniams asmenims buvo padidintos iki 133 tūkst. Eur 2021 m., ir tai buvo aštuonis kartus daugiau nei 2014 m. [R 43] Augančios išlaidos pašalpoms ir kompensacijoms didina finansinę naštą vietos ir nacionalinei biudžetams bei rodo, kad didėjantis pragyvenimo lygis didina poreikį socialinei paramai.

Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje Šiaulių apskrityje – 157, vyrų – 100, moterų – 208, Kelmės rajone 198, vyrų – 134, moterų – 269, visoje Lietuvoje – 134, vyrų – 87, moterų – 179. Šie duomenys rodo ženklų rajono gyventojų senėjimą. (Kelmės rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų planas) [R 44]

Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas Kelmės rajone iki 14 m. – 18 vaikų 100 darbingo amžiaus (15-64 m.) gyventojų, 65 m. ir vyresnių – 37. Šiaulių regione iki 14 m. – 21 vaikas 100 darbingo amžiaus gyventojų, 65 m. ir vyresnių – 33,00, Lietuvoje iki 14 m. – 23 vaikai 100 darbingo amžiaus gyventojų, o 65 m. ir vyresnių – 31,00. (Kelmės rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų planas) [R 45]

2022 m. Kelmės rajone gyvena 146 šeimos, patiriančios socialinę riziką, 298 vaikai šiose šeimose [R 46]. Netekto darbingumo (invalidumo) pensijos gavėjų skaičius 1 tūkstančiui darbingo amžiaus asmenų tenka 115. Netekto darbingumo pensijas gauna 1331 asmuo, invalidumo pensijas – 280 asmenys ir 3944 vaikai (0–18 m.). Valstybiniuose globos namuose ir kitų savivaldybių globos namuose 2023 m. pradžioje gyveno 106 Kelmės rajono gyventojai: iš jų 65 asmenys su vidutine negalia, senyvo amžiaus asmenys ir 41 su sunkia negalia. (Kelmės rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų planas)

Be tėvų globos likę vaikai, kuriems nustatyta globa (rūpyba), 2022 m. – 7, tuo tarpu 2021 m. globa nustatyta 16 vaikų. Iš viso 2022 m. pabaigoje buvo 83 vaikai, likę be tėvų globos. [R 47]

Gyventojų senėjimas, nedarbas, piktnaudžiavimas alkoholiu, sudėtinga ekonominė situacija, jaunimo migracija – **visa tai sąlygoja didėjantį socialinių paslaugų** – tiek ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos, tiek ir pagalbos į namus paslaugų bei socialinių paslaugų socialinę riziką patiriančioms šeimoms – poreikį. (Kelmės rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų planas).

VVG teritorijos vizija iki 2023 metų buvo „Kelmės rajonas – patraukti erdvė darbui, gyvenimui ir poilsiui su išplėta gamybine ir socialine infrastruktūra. Kaimo gamtos ištekliai, techninis ir kūrybinis potencialas sudarys sąlygas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios rinkos aplinkos, siekiant pateikti konkurencingus geros kokybės produktus bei paslaugas, didinant jų pridėdamąją vertę ir kaimo žmonių gyvenimo kokybę bei kuriant naujas darbo vietas rajone“ (Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė, 2015). Didelis išvykstančiųjų ir emigrantų skaičius, neigiama natūrali gyventojų kaita, jaunimo struktūrinės dalies mažėjimas rodo, kad Kelmės rajonas dar nėra patraukli erdvė dirbti ir gyventi. Visi kiti vizijos aspektai yra susiję su ekonominiais ir infrastruktūriniais elementais.

1.6. VVG teritorijos ekonominė situacija

Rajone nedarbo lygis 2021 m. siekė 16.5% ir buvo keturiais procentiniais punktais didesnis nei Šiaulių apskrityje (12.7%) ar Lietuvoje (13%) [R 48]. Nors šis atotrūkis yra mažiausias nuo 2014 m., jis išlieka gana didelis. Lyginant su 2014 m. **nedarbo lygis savivaldybėje padidėjo** 1.5 procentinio punkto ir tai siejama su sudėtinga situacija versle nuo 2020 metų tiek savivaldybėje, tiek apskrityje

[R 49]. Nedarbo lygis tarp vyrų ir moterų Kelmės rajone yra panašus. Bedarbių vyrų dalis nuo darbingo amžiaus vyrų skaičiaus buvo 1.2 procentiniais punkto mažesnis nei bedarbių moterų dalis nuo darbingo amžiaus moterų skaičiaus.

Rajone 2022 m. buvo registruoti 1402 bedarbiai, o nuo 2014 m. jų skaičius sumažėjo beveik per pusę (-45%). **Bedarbių skaičius savivaldybėje mažėjo** dvigubai sparčiau nei Šiaulių apskrityje (-23%) ir beveik tris kartus sparčiau nei Lietuvoje (-15%) [R 50]. Tai siejama su sparčiu gyventojų skaičiaus mažėjimu. Ypatingai greitai mažėjo vyrų bedarbių skaičius (per 2014-2021 m. laikotarpį - 50%), o bedarbių moterų skaičius sumažėjo beveik 40%. Jaunų bedarbių (16-29 m.) skaičius nuo 2014 m. nuolatos mažėjo (išskyrus 2020 m., kuomet prasidėjo COVID-19 pandemija), o 2022 metų pabaigoje jų skaičius siekė 217. Vidutiniškai per 2014-2021 m. laikotarpį jauni bedarbiai sudarė 14% visų bedarbių [R 51]. Vyresnių kaip 50 m. bedarbių skaičius taip pat gana sparčiai mažėjo ir 2022 m. pabaigoje tokių bedarbių buvo 663 gyventojai. Vyresni gyventojai sudarė 47% visų bedarbių 2021 m., o nuo 2014 m. ši dalis padidėjusi beveik trimis procentiniais punktais [R 52].

Rajone kasmet į aktyvias darbo rinkos politikos priemones vidutiniškai buvo nusiųsta po 44 registruotus bedarbius. Daugiausiai buvo naudojamosi įdarbinimu subsidijuojant ir profesinio mokymo priemonėmis, mažiausiai – profesinės rehabilitacijos bei įdarbinimo į įsteigtas darbo vietas priemonės. Per 2017-2021 m. laikotarpį aktyvios darbo rinkos politikos priemonės dalyvaujančių asmenų dalis nuo visų Užimtumo Tarnyboje registruotų bedarbių mažėjo nuo 23% 2017 m. Iki 12% 2021 m. Taip pat labai sumažėjo socialinės pašalpos gavėjų, registruotų Užimtumo tarnyboje ir dalyvavusių aktyviose darbo rinkos politikos priemonės dalis. 2021 m. jie sudarė 5.5% visų registruotų socialinės pašalpos gavėjų [R 53].

Taigi, nors bedarbių skaičius savivaldybėje sparčiai mažėja, tačiau nedarbo lygis išlieka labai aukštas. Didėjanti vyresnių gyventojų dalis tarp bedarbių ir nemažėjanti jaunų žmonių dalis tarp bedarbių rodo, kad gyventojams vis sudėtingiau yra integruotis į darbo rinką.

Per 2022 m. rajone buvo registruota 1474 laisvos naujos darbo vietos. Nuo 2014 metų jų sumažėjo 12% (Šiaulių apskrityje – -2%, o Lietuvoje – +22% augimas) [R 54]. Vidutiniškai per metus rajone registruojama po 1364 darbo vietas. Daugiausiai per laikotarpį buvo užregistruota 2021 metais, kai buvo sukurtos 2133 darbo vietos. **Taigi, nors vidutiniškai per metus sukuriama daugiau kaip tūkstantis ar 2 tūkstančiai darbo vietų, santykinai darbo vietų kūrimas vyksta lėčiau nei Lietuvoje.**

Remiantis portalą „www.esinvesticijos.lt“ duomenimis, per 2014-2022 m. laikotarpį buvo pritraukta apie 14,3 mln. Eur lėšų, išmokėta – apie 13,5 mln. Eur. **Vienam gyventojui tenkanti investicijų suma buvo apie 240 Eur ir tai yra daugiau nei 5 kartus mažiau nei Šiaulių apskrities ir šalies rodiklis** [R 55]. Didžiausias projektas buvo Vaikų socializacijos centrų infrastruktūros modernizavimas, kurį vykdė Švietimo aprūpinimo centras. Projektui buvo skirta 5.9 mln. Eur. Dažniausiai pareiškėjas buvo Kelmės rajono savivaldybės administracija, bet taip pat buvo finansuojami ir viešųjų įstaigų, asociacijų, centrų bei akcinių bendrovių projektai.

Rajone 2021 m. įmonių apyvarta pasiekė 246.7 mln. Eur. Tai buvo didžiausia per metus pasiekta apyvarta rajone. Lyginant su 2014 m., **įmonių apyvarta padidėjo 12%** [R 56]. Analizuojant tendencijas, pastebima, kad įmonių apyvartos mažėjo iki 2018 m., kuomet pardavimai krito iki 183.0 mln. Eur, tačiau nuo to laiko vyko didėjimas, kuris 2021 m. viršijo 2014 m. lygį.

Svarbiausias ekonomikos sektorius rajone yra didmeninė ir mažmeninė prekyba, kurios apyvarta sudarė 53% visos rajono įmonių apyvartos, 32% visų įmonių pridėtinės vertės bei 14% visų įmonių materialinių investicijų rajone. Pagal visus šiuos rodiklius prekybos sektoriaus svarba per 2014-2022 m. laikotarpį smarkiai išaugo (apyvartos – 12 procentinių punktų, pridėtinės vertės – 8 procentiniais punktais, o investicijų – 9 procentiniais punktais) [R 57].

Kasybos ir apdirbamosios gamybos svarba rajone per 2014-2022 m. laikotarpį augo tik materialinių investicijų atžvilgiu (8 procentiniais punktais iki 20% 2021 metais), tačiau mažėjo apyvartos dalis (15 procentinių punktų iki 14% 2021 metais) ir pridėtinės vertės dalis (11 procentinių punktų iki 16% 2021 metais). Tai rodo, kad kiti vietos sektoriai plėtojasi sparčiau nei kasyba ir apdirbamoji gamyba, nors investicijų kiti sektoriai pritraukia mažiau.

Svarbią dalį investicijų rajone padaroma žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuje. 2021 metais šiame sektoriuje buvo investuota daugiau kaip 4.3 mln. Eur, ir tai sudarė 17% visų rajono įmonių materialinių investicijų. Nuo 2014 metų investicijos šiame sektoriuje paaugo beveik 80% [R 58].

Apskritai, Kelmės rajone santykinai investuota labai mažai. Nežiūrint į tai, kad **tiesioginės užsienio investicijos** vienam gyventojui rajone sparčiai didėja nuo 2019 m., o 2021 metais jos siekė 276 Eur vienam gyventojui, tačiau palyginus su Šiaulių apskritimi (1962 Eur vienam gyventojui) ar Lietuva (9661 Eur vienam gyventojui), **investicijų lygis vis dar atsilieka kartais** [R 59].

Rajone sparčiau nei regione auga gyventojų verslumas. Per 2016-2023 m. laikotarpį **mažų ir vidutinių įmonių skaičius** padidėjo trečdaliu (Šiaulių apskrityje – 20%, o Lietuvoje – 26%), ir 2023 metų pradžioje jų buvo 467 įmonės. Įmonių, kurių pajamos siekė iki 10 tūkst. Eur, buvo 19%, įmonių su pajamomis nuo 10 iki 100 tūkst. Eur – 28%, įmonių nuo 100 tūkst. iki 1 mln. Eur pajamomis – 34% [R 60].

Darbuotojų skaičius mažose ir vidutinėse įmonėse per 2014-2023 metus beveik nepasikeitė (2023 metų pradžioje jose dirbo 2895 darbuotojai). Jų skaičius rajone svyruoja tarp 2750 ir 3100 darbuotojų [R 61]. Įmonėse, kuriose dirbo iki 10 darbuotojų, dirbo 34% visų šiose įmonėse dirbančių asmenų, įmonėse su 10-49 darbuotojais – 43%, o įmonėse su 50-100 darbuotojų – 15%.

2022 metais rajone 1075 asmenys dirbo su **verslo liudijimais**. Lyginant su 2014 metais jų skaičius nepasikeitė (2014 metais jų buvo 1070), tačiau jų skaičius mažėja nuo 2016 metų, kai jų buvo daugiausiai (1533 asmenys) [R 62].

2023 metų pradžioje VVG teritorijoje buvo 861 asmenų, dirbančių pagal individualias veiklos pažymą, ir 74 asmenys, dirbantys su verslo liudijimais. Iš viso buvo 935 savarankiškai dirbančių asmenų [R 63]. Remiantis 2021 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, Kelmės r. VVG teritorijoje savarankiškai dirbo 15% visų ekonomiškai aktyvių gyventojų (įskaitant ir darbdavius). Santykinai daugiausiai savarankiškai dirbančių 2021 metais buvo Vaiguvos (20%), Kražių (18%) ir Pakražančio (18%) seniūnijose, o mažiausiai – Tytuvėnų seniūnijoje (6%). Daugumoje seniūnijų savarankiškai dirbančiųjų buvo 12-15%.

Apskritai **veikiančių ūkio subjektų skaičius** rajone per 2014-2021 metus padidėjo 11.1% iki 549. Daugiausiai jų veikia didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje (24%), apdirbamojoje gamyboje (9.5%), žemės ūkyje – (9.3%) ir statybose (9.1%) [R 64]. Didžiausia bendrove rajone buvo UAB Kelmės pienas, kurios metinės pajamos siekė 15.6 mln. Eur ir joje dirbo daugiau kaip 170 darbuotojų (rekvizitai.lt, 2023).

Apgyvendinimo įstaigų skaičius per 2014-2022 metus išaugo 38% iki 29. Viešbučiuose buvo 8 vietos, moteliuose – 73 vietos, trumpalaikio apgyvendinimo įstaigose 535 vietos [R 65].

Mažmeninės prekybos įmonių **parduotuvių skaičius** per 2014-2021 metus sumažėjo 5% iki 148, tačiau jų prekybos plotas padidėjo 33%. Vienam tūkstančiui gyventojų rajone teko 6 parduotuvės, ir tai atitiko Šiaulių apskrities ir Lietuvos lygį [R 66]. Apibendrinant, parduotuvių skaičius mažėja, bet parduotuvės stambėja. Vietos gyventojams yra sunkiau pasiekti jas, tačiau jose galima rasti įvairesnių produktų.

Viešojo susisiekimo sektorius per 2014-2021 m. traukėsi. **Keleivių vežimas autobusais sumažėjo** 70% iki 188 tūkst. keleivių 2021 m. Autobusų maršrutų skaičius išaugo 10% iki 44 maršrutų 2021 metais [R 67]. Tai rodo, kad gyventojai, jei tai leidžia galimybės, pirmenybę teikia individualių transporto priemonių naudojimui nei viešajam transportui. Vidutiniškai vienam gyventojui rajone teko 7 kelionės autobusu, o Šiaulių apskrityje – 34 kelionės, Lietuvoje – 58 kelionės. Individualių lengvųjų automobilių skaičius metų pabaigoje rajone per 2014-2021 metus išaugo 27% iki 14.3 tūkst. Vienam tūkstančiui gyventojui rajone 2021 metais teko 563 automobiliai, o tuo tarpu Šiaulių apskrityje – 495 automobiliai, o Lietuvoje – 504 automobiliai [R 68]. Taigi, rajone žmonės intensyviau naudojami asmeninėmis transporto priemonėmis, o viešasis transportas vis dar yra nepatrauklus, ir juo naudojamas, kai nėra kitų alternatyvų.

Savivaldybėje 2022 m. veikė 2406 **ūkininkų ūkiai**. Jų skaičius nuo 2014 m. sumažėjo 25%. Palyginus su Lietuvos (-29%) ar Šiaulių apskrities (-34%) duomenimis, ūkininkų ūkių skaičiaus mažėjimas Kelmės r. savivaldybėje vyko lėčiausiai [R 69].

Labiausiai mažėjo smulkių ūkininkų ūkių (iki 5 ha), kurių 2022 m. buvo 629 (lyginant su 2014 m. sumažėjimas 50%). Apie trečdalį sumažėjo ūkininkų ūkių nuo 5 iki 20 ha, kurių 2022 metais buvo 988 ūkiai. Nežiūrint į tai, ūkiai iki 20 ha sudarė 67,3% visų ūkių. Didesnių nei 100 ha ūkininkų ūkių skaičius per 2014-2021 m. išaugo daugiau kaip 8 kartus iki 132 ūkių, o jų dalis tarp visų Kelmės r. savivaldybės ūkininkų ūkių padidėjo penkiais procentiniais punktais iki 5,5% **[R 70]. Taigi, savivaldybėje sparčiai mažėja smulkūs ūkininkų ūkiai ir greitai plečiasi stambūs, rinkoje galintys konkuruoti ūkininkų ūkiai.**

Per 2014-2022 m. savivaldybėje pensinio amžiaus ūkininkų sumažėjo 45% iki 740, o jaunųjų ūkininkų (iki 40 m.) skaičius sumažėjo 18% iki 334. Tačiau struktūriškai jaunų ūkininkų dalis padidėjo nuo 12,7% iki 13,9%, kai pensinio amžiaus ūkininkų dalis sumažėjo nuo 41,9% iki 30,8% **[R 71].** Nežiūrint į tai, kad **bendras ūkininkų skaičius mažėja, tačiau vidutinis ūkininkų amžius jaunėja.** Tai sudaro prielaidas greičiau prisitaikyti prie technologinių, socialinių ir ekonominių pokyčių žemės ūkyje bei stiprina žemės ūkio veiklos konkurencingumą.

Savivaldybėje **vyrauja mišrus žemės ūkis.** 2022 m. mišrus ūkininkų ūkiai sudarė 70% visų ūkių (1678 ūkiai). Tačiau nuo 2014 m. jų skaičius sumažėjo trečdaliu, o struktūrinė dalis daugiau kaip 8 procentiniais punktais. **[R 72]** Sparčiai mažėjo gyvulininkystės ūkininkų ūkiai (15,2%), miškininkystės ūkių (14,3%), alternatyvi žemės ūkiui veikla (81,0%). Daugėjo tik augalininkystės ūkių (12,5%), kurių 2022 m. buvo 595 **[R 73].** Augalininkystės ūkių dalis savivaldybėje per 2014-2022 m. laikotarpį išaugo aštuoniais procentiniais punktais iki 24,7% Tai rodo stiprėjančią ūkių specializaciją bei palankias sąlygas plėtoti augalininkystę **[R 74].**

Gamtinei aplinkai palankaus ūkininkavimo mastas per 2014-2022 m. laikotarpį Kelmės r. nesikeitė. 2022 m. savivaldybėje veikė 45 **ekologiniai ūkiai**, kurie sudarė 1,7% visų Lietuvos ūkių skaičiaus **[R 75].**

VVG teritorijos vizija iki 2023 metų buvo siekiama, kad Kelmės rajonas būtų patrauklus gyventi ir dirbti. Mažėjantis bedarbių skaičius, pritraukiamos investicijos į vietos paslaugų sektorius, didėjantis veikiančių subjektų skaičius užtikrina vietos ekonomikos pažangą. Tačiau ši pažanga, nėra tokia sparti, kaip tai numatyta vizijoje. Situacijos analizė atskleidžia, kad nedarbo lygio mažėjimas turėtų būti dar spartesnis, o investicijų pritraukimas – vienas prioritetinių darbų vietos plėtroje. Be to, būtina užtikrinti, kad vietos verslumas būtų skatinamas palankesnėmis sąlygomis veikti, o viešosios erdvės ir paslaugos užtikrintų, kad gyventojams būtų dar patraukliau gyventi ir dirbti VVG teritorijoje.

1.7. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Kelmės r. savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius organizuoja ir teikia socialinę paramą bei socialines paslaugas įvairioms rajono gyventojų socialinėms grupėms.

2022 m. Kelmės rajone socialines paslaugas gyventojams teikė:

1. **Socialinės globos namai:** BĮ Liolių socialinės globos namai, Kelmės rajono vaiko ir šeimos gerovės centras, Bendruomeniniai vaikų globos namai „Šypsena“, Bendruomeniniai vaikų globos namai, Kelmės rajono socialinių paslaugų centro Grupinio gyvenimo namai.
2. **Dienos socialinės globos centrai:** Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo ir dienos socialinės globos grupė neįgaliems vaikams, Kelmės specialiosios mokyklos Dienos socialinės globos centras.
3. **Dienos socialinė globa asmenų namuose:** Liolių socialinės globos namai.
4. **Bendruomeninės įstaigos:** Bendruomeniniai šeimos namai.
5. **Kitos socialinių paslaugų įstaigos, tame tarpe ir nevyriausybinių organizacijų** (pagalbos į namus paslaugos, socialinių paslaugų centras ir kt.): Kelmės rajono socialinių paslaugų centras, Kelmės rajono socialinių paslaugų centras (laikino apnakvindinimo paslaugos), Vaikų dienos centras „Parama“, Viešojoji įstaiga Kelmės aklyjų ir silpnaregių centras, Viešojoji įstaiga LASS šiaurės rytų centras (Kelmės skyrius), Kelmės šeimos centras, Lietuvos samariečių bendrijos Kelmės skyrius (NVO), Lietuvos samariečių bendrijos Kelmės skyriaus

Vaikų dienos centras „Draugystė“ (NVO), Lietuvos samariečių bendrijos Kelmės vaikų dienos centras „Samarietukas“ (NVO), Maltos ordino pagalbos tarnybos Socialinis vaikų dienos centras Kelmėje (NVO), Maltos ordino pagalbos tarnybos Vaikų dienos centras Užventyje (NVO), Budraičių bendruomenės vaikų dienos centras „Kregždžiukų lizdas“ (NVO), Kelmės rajono neįgaliųjų draugija, Lietuvos diabeto asociacijos Kelmės diabeto klubas „Diabetas ABC“ (NVO), Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos Kelmės skyrius (NVO), Asociacija „Olimpikas“ (NVO). [R 76]

Kelmės rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų plane nurodoma, jog [R 77]:

1. Pagrindiniai socialinių paslaugų gavėjai Kelmės rajone – senyvo amžiaus asmenys ir suaugę asmenys su negalia. Tačiau **socialinių paslaugų poreikis nėra patenkinamas**, nes rajono gyventojai sensta ir nebegali savarankiškai gyventi savo namuose.

2. **Būtina teikti** ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas steigiant grupinio gyvenimo ir bendruomeninius globos namus vaikams, likusiems be tėvų globos, ir vaikams su negalia. Vaikams su vidutine ir lengva negalia paslaugos teikiamos Kelmės rajono vaiko ir šeimos centre, poreikis minėtų paslaugų yra minimalus.

3. **Būtina plėtoti** socialinės priežiūros, socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo įstaigoje (socialinių paslaugų centre, dienos centre, šeimos paramos centre, paramos šeimai tarnyboje ir kt.) paslaugas.

4. **Būtina įsteigti** savarankiško gyvenimo namus asmenims, kurie iš dalies dar gali pasirūpinti savo buitimi.

5. **Neteikiama** palydėjimo paslauga jaunuoliams (jų šeimoms).

2022 m. savivaldybė skyrė beveik 90 tūkst. Eur **socialinėms paslaugoms, kurias teikė NVO**. Nuo 2017 m. ši suma padidėjo daugiau kaip penkis kartus. Reikia paminėti tai, kad ši suma labai keičiasi kiekvienais metais, o 2021 m. skirta suma buvo rekordinė per paskutiniuosius penkerius metus ir sudarė 7,1% visų savivaldybės išlaidų socialinėms paslaugoms. [R 78] Iki 2021 m. ši dalis svyravo apie vieną procentą. Tačiau kol kas gerokai atsiliekama nuo nacionalinių tikslų – vadovaujantis 2021-2030 m. Nacionalinės pažangos plano 7.2 uždavinio „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“ rodikliu: „7.2.14. Savivaldybių viešųjų paslaugų, kurias teikia nevyriausybės ir bendruomeninės organizacijos“, dalis, iki 2025 m. savivaldybė turi pasiekti 15%.

Kelmės rajone **NVO sektoriui trūksta pajėgų ir pasiruošimo pilnai perimti socialinių paslaugų teikimą**, kadangi nėra tiek aktyviai veikiančių NVO, mažai turi savanorių, specialistų, o jų trūkumas įtakoja neigiamai atliekamų paslaugų kokybę. Trūksta paslaugų administravimo įgūdžių: kyla problemos teikiant finansines ir veiklos ataskaitas, vertinant socialinių paslaugų poreikį, sudarant socialinių paslaugų teikimo planus, vykdyti viešųjų pirkimų procedūras. **Socialinės priežiūros paslaugų teikimui yra numatyti reikalavimai, numatytas akreditavimas, todėl ne visos NVO tam pasiruošę.** [R 79]

Savivaldybėje veikia **nevyriausybinių organizacijų taryba**, kurios sprendimu skiriamos lėšos visuomeninėms organizacijoms. Bendra ūkinių išlaidų suma 2022 metais buvo 29 137,00 Eur, kuri paskirta 39 visuomeninėms organizacijoms, bendra projektų suma – 16 754,00 Eur, finansuoti 32 visuomeninių organizacijų projektai. Priemonei „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2022 metais skyrė 18 254,00 Eur. Projektus pateikė 18 visuomeninių organizacijų. Populiariausia veiklos sritis buvo bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti. Šiai veiklai vykdyti pateikta 10 projektų, panaudoti 10 768,00 Eur. Antroji pagal populiarumą buvo kultūrinė ir šviečiamoji veikla – pateikti 5 projektai, kurių bendra vertė 7 486,00 Eur.

Kelmės krašto kiekvienoje seniūnijoje yra veikiančių **bendruomeninių organizacijų**, iš viso 46, daugiausiai jų Tytuvėnų apylinkių seniūnijoje – 9. Taip pat rajone veikia **bendruomenės jungianti asociacija** – Kelmės krašto bendruomenių sąjunga, 2021 m. jungusi 33 bendruomenines

organizacijas, aktyviai dalyvaujanti atstovaujant bendruomenių interesus įgyvendinant projektus. Kelmės rajono savivaldybė 2022 metais iš Kelmės rajono savivaldybės biudžeto prie projektų prisidėjo 12 209,94 Eur:

Kelmės r. savivaldybė **pasižymi nepakankamu jaunimo politikos įgyvendinimu**. 2023 m. Jaunimo reikalų agentūros atliktoje Jaunimo politikos įgyvendinimo apžvalgoje (Jaunimo Reikalų Agentūrą (JRA), 2023), kurioje yra reitinguojamos šalies savivaldybės, nurodoma:

- ✓ Darbo su jaunimu srities įgyvendinimo savivaldybių reitingas – 30 vieta.
- ✓ Jaunimo dalyvavimo, įgalinimo ir atstovavimo srities įgyvendinimo savivaldybių reitingas – 54 vieta.
- ✓ Jaunimo savanoriškos veiklos įgyvendinimo savivaldybių reitingas – 46 vieta.
- ✓ Jaunimo politikos veiklos sričių administravimo (faktais ir žiniomis grįstos jaunimo politikos) srities įgyvendinimo savivaldybių reitingas – 37-41 vieta. **[R 80]**

Kelmės rajone veikia **11 jaunimo, su jaunimu dirbančios organizacijos ir neformalios jaunimo grupės (klubai, bendruomenės, bendrijos, grupės, centrai) [R 81]:**

1. **Su jaunimu dirbanti organizacija:** Anglų kalbos klubas „ABC“.
2. **Jaunimo organizacija:** Vaiguvo jaunimo bendruomenė „Lyderiai“.
3. **Darbas su jaunimu:** Lietuvos samariečių bendrijos Kelmės skyrius, Maltos Ordino Pagalbos Tarnyba Kelmės Jaunųjų maltiečių grupė.
4. **Neformalios jaunimo grupės:** Lietuvos moksleivių sąjunga, Kelmės padalinys, Jaunųjų konservatorių lyga Kelmės skyrius, Jaunųjų kūrėjų klubas „Be rėmų“, Šaukėnų Vlado Putvio-Putvinskio gimnazijos šauliai.
5. **Bendruomenė:** Kražių bendruomenė.
6. **Biudžetinės įstaigos, kultūros centrai:** Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centras, Kelmės atviras jaunimo centras.

2022 m. jaunimo veikloms finansuoti iš Savivaldybės biudžeto buvo skirta 3 000 Eur, iš jų jaunimo ir jaunimo organizacijų veiklai – 2 792 Eur. Per 2022 m. buvo paremta 4 jaunimo projektų iniciatyvos, projektinei veiklai skirta 3 000 Eur. **Nuo 2018 m. kasmet tiek teikiamų paraiškų, tiek skiriamų lėšų mažėja:** 2018 m. – 14 paraiškų, 6 990 Eur, 2019 m. – 10 paraiškų, 3 698 Eur, 2020 m. – 6 paraiškos, 3 000 Eur, 2021 m. – 5 paraiškos, 2 800 Eur, 2022 m. – 4 paraiškos, 2 792 Eur.

Kelmės rajone yra 15 **švietimo įstaigų**: 2022 m. rugsėjo 1 d. rajone veikė 15 švietimo įstaigų: 6 gimnazijos, 1 progimnazija, 2 pagrindinės mokyklos, 2 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, 2 neformaliojo švietimo įstaigos ir Kelmės švietimo pagalbos tarnyba **[R 82]**.

Mažėjant gyventojų skaičiui, mažėja mokinių skaičius mokyklose. **2022 m. rugsėjo 1 d. fiksuotas mažiausias mokinių sumažėjimas per paskutinius 10 metų:** bendrojo ugdymo mokinių sumažėjimas – 36 (ankstesniais metais viršydavo 100), ikimokyklinio ugdymo – 14 vaikų, priešmokyklinio ugdymo mokinių skaičius padidėjo 30 mokinių **[R 83]**. **Didėja negalia ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų, integruotų į bendrosios paskirties, dalis** (19% nuo visų spec. poreikių mokinių, 2022 m.) **[R 84]**.

2022 m., kaip ir 2021 m., akredituotos 34 neformaliojo vaikų švietimo programos, kurias vykdė 22 laisvieji mokytojai, 4 kultūros centrai, 1 asociacija, 1 viešoji įstaiga. Daugiausia akredituota sporto krypties programų – 9, toliau programos pasiskirsto taip: choreografijos – 5, technologijų – 3, muzikos – 4, teatro – 4, Lietuvos šaulių sąjungos – 1, pilietiškumo ugdymo – 1, dailės – 1, turizmo ir kraštotyros – 1, kompiuterinių žaidimų – 1, fotografijos – 1, kita – 4. Neformaliojo vaikų švietimo programose dalyvavo 805 vaikai.

Asmens **sveikatos priežiūros paslaugas** 2022 m. Kelmės rajono savivaldybėje teikė 6 viešosios ir 2 privačios įstaigos: VšĮ Kelmės ligoninė, VšĮ Kelmės rajono pirminės sveikatos priežiūros centras, VšĮ Kelmės rajono bendrosios praktikos gydytojų centras, VšĮ Tytuvėnų pirminės sveikatos

priežiūros centras, VšĮ Šaukėnų ambulatorija, VšĮ Kelmės rajono psichikos sveikatos centras, UAB šeimos klinika „Vita sana“, Antano Jokšo šeimos centras [R 85].

Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas teikė Kelmės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, kuris vykdo visuomenės sveikatos stebėseną ir visuomenės sveikatos stiprinimą. Įstaiga kasmet atlieka visuomenės sveikatos stebėseną. 2022 m. stebėsenos ataskaitoje nurodoma, kad **dešimties rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona), dvidešimt vieno rodiklio reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona).** [R 86]

Kelmės rajono teritorijoje veikia šie **muziejai**: Kelmės krašto muziejus, Užvenčio kultūros Muziejus, Kražių Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus muziejus, Šaukėnų kraštotyros muziejus, Povilo Višinskio memorialinis muziejus, Lazdų muziejus, Žalpių kraštotyros muziejus, Tytuvėnų miško muziejus. Rajone veikia **Kelmės mažasis teatras**, kuris be spektaklių, dar organizuoja ir kultūrinius renginius. [R 87]

Rajone taip pat veikia ir paslaugas, užsiėmimus teikia šie **kultūros centrai**: Kelmės kultūros centras, Užvenčio kultūros centras, Kražių Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus kultūros centras, Tytuvėnų kultūros centras, Šaukėnų kultūros ir amatų centras, Pakražančio kultūros centras. Kelmės kultūros centras ir 3 skyriai aktyviai veikė organizuodami įvairius renginius. Kelmės kultūros centras už savo veiklą yra pelnęs apdovanojimus „Geriausias 2018 aukščiausios kategorijos kultūros centras“, „Geriausias 2019 metų tradicinių amatų centras“. [R 88]

Rajono kultūros įstaigos aktyviai dalyvavo rašant projektus Lietuvos kultūros tarybai. I etape dalinis finansavimas iš LKT skirtas 10 projektų, II etape – 7 projektams. Iš viso 2022 m. LKT Kelmės rajono kultūros įstaigų projektams skyrė 108 049,00 Eur. (2021 m. – 83 632,32 Eur) LKT finansuotų projektams kofinansuoti ir rajoną reprezentuojantiems renginiams skirtos lėšos iš Savivaldybės Kultūros rėmimo programos – 81 535,00 Eur [R 89].

Lyginant 2020-2022 m., **renginių skaičius** Kelmės kultūros centre padidėjo 67.2%, Liolių skyriuje – net 160%, Maironių sk. – 10.5%, tik Lupikų sk. neženkiai sumažėjo 4.6% [R 90]. **Lankytojų skaičius** Kelmės kultūros centre ir Lupikų sk. sumažėjo, o Liolių ir Maironių sk. – padidėjo. [R 91] Renginių ir lankytojų skaičių pokyčiams įtakos turėjo COVID-19 pandemija.

Labiausiai Kelmės rajonas gausus ir garsus: [R 92]

- ✓ **Dvarais** (Pakėvio dvaras, Kelmės dvaro sodyba, Užvenčio dvaras, Pagryžuvio dvaras, Beržėnų dvaras).
- ✓ **Katalikų bažnyčiomis** (Tytuvėnų Švč. Mergelės Marijos bažnyčios ir Bernardinų vienuolyno ansamblis, Tytuvėnų Švč. Mergelės Marijos bažnyčia, Bernardinų vienuolyno ansamblis, Kražių kolegija, Kražių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčia, Palendrių Šv. Benedikto vienuolynas, Kelmės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, Stulgių Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčia, Šaukėnų Švč. Trejybės bažnyčia, Liolių Šv. apaštalo Simono ir Judo Tado bažnyčia, Vaiguvo Šv. Jono Krikštytojo ir kt.). Šv. Jokūbo kelias driekiasi per Kelmės rajoną.
- ✓ **Kultūros paveldu.** Kelmės rajono teritorijoje saugoma daugiau kaip 400 kultūros paveldo objektų. 112 vertingiausių rajono kultūros paveldo objektų yra įtraukti į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą. Penki iš jų yra paskelbti Lietuvos Respublikos kultūros paminklais: Tytuvėnų Švč. Mergelės Marijos bažnyčia ir Bernardinų vienuolyno ansamblis, Kražių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo prasidėjimo bažnyčia, buvusios Kražių kolegijos pastatas, Liolių Šv. Apaštalo Simono ir Judo Tado bažnyčia, Užvenčio kapinėse esantis Jono Smilgevičiaus kapas.
- ✓ **Tradiciniais respublikiniais ir regioniniais renginiais** (Meno šventė „Kelmės ratas 2022“, Respublikinis vaikų folklorinių šokių festivalis „ŠOKIM, TRYPKIM, LINKSMI BŪKIM 2022“, Akmentašių simpoziumas, žemaičių etnomuzikavimo ir tradicinių amatų vasaros kursai, profesionalaus meno festivalis „Vasaros spalvos“, šiuolaikinio meno festivalį „Erdvės“, regioninė liaudiškos muzikos kapelų šventė „Dainuok pavasarį“, folkloro festivalis „Ir pajauga žali leipa“ ir kt.)

Remiantis 2020 m. atliktu tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros programos vertinimu (ESTEP, 2021), Kelmės rajone gaminamų paveldo produktų rinkų ir amatų plėtra yra per vidurį tarp visų Lietuvos rajonų, t. y. pagal vertinamus rodiklius rajonas nebuvo nei pirmame dešimtuke, nei atsiliekančiųjų dešimtuke, išskyrus, vieną kriterijų – tautinio paveldo produktų skaičių tenkantį vienam tradiciniam amatininkui (1,7 produkto; daugiausiai Lietuvoje turėjo Joniškio rajonas – 9,6 produkto vienam amatininkui). **2020 metais Kelmės rajone 15 tradicinių amatininkų, 3 iš jų meistrai, ir 26 sertifikuotus tautinio paveldo produktus. [R 93]**

2022 m. Lietuvos turistinių objektų infrastruktūros vertinimo tyrimo ataskaitoje nurodoma, kad Kelmės r. savivaldybės turistinių objektų vertinimas apėmė 26 objektus. Bendras savivaldybės įvertintų objektų infrastruktūros vertinimo vidurkis yra 2,52 (iš galimų 4), ir atitinką savivaldybių grupės vidurkį (2,52), tačiau yra mažesnis už nacionalinį vidurkį (2,71). Lyginant su 2021 m. savivaldybės įvertintų objektų infrastruktūros vertinimo vidurkis sumažėjo. Kelmės rajonas išsiskiria dvarų skaičiumi, tačiau daugelis jų yra tvarkytini – geriausiai sutvarkytas Pakėvio dvaras. Pažymėtina, kad prastai vertinti dvarai nurodomi įvairiuose informaciniuose puslapiuose, bet ženklinti ar tvarkomi. Daug kur trūksta informacijos apie lankymo galimybes. Pagrižuvio dvaras turi sutvarkytą teritoriją, tačiau turistui sunku suprasti ar objektas bendrai gali būti lankomas. **Labiausiai krito poilsio ir maitinimo galimybių bei pritaikymo šeimų poilsui vertinimas** ir tai parodo, kad naujai pridėti objektai neturi būtent šių galimybių. [R 94].

Geriausiais buvo vertinti Tytuvėnų bažnyčia ir vienuolynas, Kražių kolegija – valstybinės svarbos objektai, prasčiausiai Kiaunorių, Beržėnų, Pagrižuvio dvarai ar jų liekanos.

Kelmės rajono savivaldybės skaitmeninis turistinių objektų išsivystymo lygis (0,39) yra didesnis už šalies vidurkį (0,33) [R 95]. Savivaldybėje labai didelė dalis turistinių objektų turi nuorodą į turizmo informacijos centrą ar savivaldybės turizmo puslapį, todėl Google pasiekiamumo rodiklis yra 0,85. Taip pat nemaža dalis objektų turi interneto svetainės (0,30), ir socialinius tinklus (0,42), kuriuose pateikiama išsami informacija (darbo laikas, įtraukimas, t.y. informacija apie renginius, atraktyvumas, t.y. profesionali ir kokybiška nuotraukų galerija). Pagerėjo bendras rajono tvarkos, objektų pasiekiamumo ir ženklinimo vertinimas. Tytuvėnai yra puikus pavyzdys, kad miestelyje yra sutvarkyta ne tik istorinė architektūra, bet ir įrengtas ne vienas paplūdimys, teikiamos paslaugos prie Bridvaišio ežero. Kadaise buvęs rekreacinis regionas, dėl sutvarkytos infrastruktūros ir dabar sulaukia daug poilsiautojų. Bridvaišio paplūdimiai išsiskiria siūlomų pramogų gausa. Kražiai yra išskirtinė piligriminio turizmo vieta.

Komunalines atliekas rajone surenka UAB Kelmės vietinis ūkis (Kelmės vietinis ūkis, UAB, 2022). Per 2022 metus jie išvežė 4.8 tonų mišrių komunalinių atliekų, 1043 tonų biologiškai suyrančių atliekų, 630 tonų pakuočių, 432 antrinių žaliavų (stiklo) tonų. Palyginti su 2014 metais, mišrių komunalinių atliekų sumažėjo 41%, biologiškai suyrančių – 48%, o pakuočių atliekų surinkimas išaugo 10 kartų, o stiklo atliekų – daugiau kaip 7 kartus. Tai rodo, **kad gyventojai daugiau dėmesio skiria atliekų rūšiavimui, tuo aktyviau prisidedami prie aplinkos saugojimo.**

Kelmės rajone nuolat investuojama į **geriamo vandens kokybės gerinimą**. 2022 metais buvo vykdomi vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra bei inventorizavimas, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros atnaujinimas, vandens gerinimo įrenginių statyba fluoridams šalinti ir kiti darbai (Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir Kelmės rajono savivaldybės administracijos 2022 metų veiklos ataskaita, 2023). Be to, bendrovei „Kelmės vanduo“ buvo perleisti Johampolio nuotekų valymo įrenginiai, Vijurkų kaimo vandentvarkos objektai, vandentiekio tinklai Kakoniškės kaime. Padėti vandentiekio ir kanalizacijos tiesimo projektavimo darbai Pagrižuvio ir Pavydų kaimuose (Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir Kelmės rajono savivaldybės administracijos 2022 metų veiklos ataskaita, 2023).

Pagal **vandens kokybę Kelmės rajonas 2022 metų savivaldybių reitinge užėmė 31 vietą** (Aplinkosaugos ministerija & MB Bluma Collective, 2022). [R 96] Rajone nepatenka nevalytų ar

nepakankamai išvalytų nuotekų į paviršinius vandenis bei santykinai nedidelė geriamo vandens netektis vandens sektoriaus įmonėse, tačiau santykinai nedaug nuosavų investicijų skiriama geriamo vandens tiekimui, o taip pat santykinai nedidelė dalis gyventojų, prijungtų prie centralizuotų nuotekų tinklų.

1.8. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Per 2014-2022 m. bendrasis Kelmės rajono plotas nesikeitė. **Žemės ūkio naudmenos** sudarė 959 kv. km, miškai – 128 kv. km, vandens telkiniai – 25 kv. km, o užstatytos teritorijos – 39 kv. km. Nuo 2014 metų sumažėjo žemės ūkio naudmenų (-3.7%) bei vandens telkinių (-6.3%) plotai, o daugėjo miškų (+9.7%), kelių užimamos (+9.1%) ir užstatytų (+32.3%) teritorijų [R 97].

Vidutinis žemės našumas rajone buvo 36.4 balai [R 98]. Taigi, sąlygos plėtoti žemės ūkį rajone yra ganėtinai palankios. Didžiausio dirvožemių našumo balai buvo Tytuvėnų apylinkių (40.5), Liolių (38.9) ir Pakražančio (38.7) seniūnijose. Santykinai mažiausio derlingumo dirvožemiai buvo Kražių (32.3) ir Tytuvėnų (33.7) seniūnijose.

Ekologinio ūkininkavimo plotai rajone per 2015-2022 m. laikotarpį padidėjo 10% iki 4337 ha 2022 metais. Tai sudarė 1.6% visų ekologinių plotų Lietuvoje. Palyginimui, Lietuvoje ekologiniai plotai didėjo 12% augimas, taigi, rajone ekologinių ūkių plėtra (pagal plotus) vyksta vidutiniu tempu [R 99].

Vandens telkiniai sudaro 1.5% rajono ploto. VVG teritorijoje telkšo 53 ežerai (Gauštvinis, Gludas, Bridvaisis, Karklėnų) ir 10 tvenkinių (Aunuvėnų, Pašiaušės, Kentrių). Per teritoriją teka Dubysos upė su intakais Šiaušė, Gryžuva, Kražante, Venta su intakais Ušna, Aunuva, Knituoja, Ganse, ir Ančia (Šešuvies intakas). Pelkės užima apie 6 tūkst. ha (Tytuvėnų, Šiluvos tyreliai ir kt.) (Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas iki 2030 metų, 2021). [R 100]

Saugomos teritorijos sudaro 14,3% rajono ploto. Lietuvoje saugomų teritorijų vidurkis – 11.5%. (Kelmės rajono savivaldybės administracija & Darnaus Vystymosi Institutas, Kelmės rajono savivaldybės aplinkos monitoringo ataskaita už 2021 metus, 2022) [R 101]. VVG teritorijoje yra 7 draustiniai (Šilkainių geomorfologinis, Šatrijos kraštovaizdžio ir kt.) bei 4 regioniniai parkai (Tytuvėnų (11.8 tūkst. ha), Kurtuvėnų (8.5 tūkst. ha), Dubysos (1.3 tūkst. ha), Varnių (1.4 tūkst. ha)) (Kelmės rajono savivaldybės administracija, Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas iki 2030 metų, 2021) [R 102].

Natura 2000 išmokų ir išmokų, susijusių su Bendrąja vandens pagrindų direktyva, plotai 2022 metai siekė 324 ha. Per 2014-2022 metų laikotarpį šias išmokas gaunančių plotų padidėjo penktadaliu. Palyginus su 2019 metais šių išmokų plotai paaugo 6%, Šiaulių apskrityje – 14%, o Lietuvoje – 5% [R 103]. **Taigi, rajone auga plotai, kuriuose siekiama išsaugoti ekosistemas ir bioįvairovę.**

Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio vertinime, Kelmės rajonas 2022 metais užėmė 24 vietą tarp visų Lietuvos savivaldybių [R 104]. Pagal vertinimo kriterijus, Kelmės rajonas prisideda prie biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio išsaugojimo šienaudama pievas pagal žydėjimo ciklus. Didesnis prisidėjimas prie bioįvairovės išsaugojimo būtų, jei būtų vykdomas biologinės įvairovės ar kraštovaizdžio monitoringas, būtų atsisakoma fejerverkų renginių metu, daugiau biudžeto išlaidų būtų skiriama želdynių ir želdynų priežiūrai (Aplinkosaugos ministerija & MB Bluma Collective, 2022).

Lietuvos savivaldybių aplinkosaugos reitinge Kelmės rajonas surinko 32.7 balus iš 100 ir užėmė 20 vietą tarp 60 savivaldybių (Akmenės r. – 15 v., Šiaulių m. – 16 v., Joniškio r. – 22 v., Šiaulių r. – 23 v., Radviliškio – 36 v., Pakruojo r. – 37 v., Telšių r. – 39 v.) [R 105]. Šis reitingas sudarytas iš devynių kriterijų grupių (55 kriterijų): 1) atliekų ir žiediško (Kelmės rajonas užėmė 37 v.), 2) energetikos (12 vieta), 3) statybų ir teritorijų planavimo (50 v.), 4) susisiekimo (19 v.), 5) klimato kaitos valdymo (30 v.), 6) aplinkos kokybės (18 v.), 7) vandens kokybės (31 v.), 8) biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio (24 v.) ir 9) aplinkosauginio sąmoningumo (47 v.) (Aplinkosaugos

ministerija & MB Bluma Collective, 2022). Aplinkosauginio sąmoningumo vertinimui labiausiai pritrūko tai, kad Kelmės rajone nevykdomos gyventojų apklausos apie gyventojų pasitenkinimą aplinkos kokybe, ir kad aplinkosauginiam švietimui neskiriama daugiau savivaldybės biudžeto lėšų. Santykinai geri Kelmės rezultatai pagal reitingo energetikos kriterijus nulemtas to, kad rajonas turi pasitvirtinęs atsinaujinančių energijos išteklių plėtros veiksmų planą, santykinai didelė dalis AEI šilumos energijos suvartojime, o taip pat santykinai didelei daliai daugiabučių šiluma tiekama centralizuotai (Aplinkosaugos ministerija & MB Bluma Collective, 2022).

Kelmės r. yra **palankus vystyti atsinaujinančios išteklių energijos (AIE) gamybą**. AIE sudarė 43.1% savivaldybės elektros energijos sektoriaus. Kelmės r. buvo 8 vietoje pagal šį rodiklį tarp visų Lietuvos savivaldybių [R 106]. Rajone daugiausiai AIE elektros 2021 m. pagamino vėjo jėgainės (15.1 GWh) ir biomasės įrenginiai (7.8 GWh). Taip pat elektrą dar gamino hidroenergetikos įrenginiai ir saulės jėgainės.

VVG teritorijos vizijoje iki 2023 metų paminėta, kad “kaimo gamtos ištekliai”, kartu su kitais veiksniais, prisidės prie konkurencingų geros kokybės produktų bei paslaugų pateikimo. Derlingos žemės ūkio naudmenos, didėjantys miškų ir ekologiškai ūkininkaujami plotai, santykinai didelis saugomų teritorijų plotas sudaro prielaidas kurti produktus, kurie draugiški aplinkai, yra patrauklūs vartotojams. Tolesnis šio potencialo didinimas bei efektyvesnis jo išnaudojimas užtikrintų spartesnę vietos ekonomikos pažangą.

1.9. Papildoma informacija

2. VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)

	Stiprybės	Teiginį pagrindžiančio situacijos analizės rodiklio Nr.	Susijusių VVG teritorijos poreikių skaičius
1 stiprybė	Patogi geografinė padėtis susisiekimo atžvilgiu	R4	1
2 stiprybė	Geros sąlygos žemės ūkio plėtrai, didėjantis žemdirbių konkurencingumas	R58, R69, R70, R71	1
3 stiprybė	Tolygiai augantis prekybos sektorius	R57, R64, R66	1
4 stiprybė	Unikalus kraštovaizdis ir švari aplinka	R101, R102, R103, R104, R105	1
5 stiprybė	Puoselėjama kultūra, tradicijos ir kultūros paveldas garsina kraštą	R87, R88, R89, R90, R92	2
6 stiprybė	Plėtojamas sakralinis paveldas	R92	2
7 stiprybė	Palankios galimybės plėtoti atsinaujinančių išteklių energetiką	R107	1
8 stiprybė			0
9 stiprybė			0
10 stiprybė			0
	Silpnybės	Teiginį pagrindžiančio situacijos analizės rodiklio Nr.	
1 silpnybė	Sparčiai mažėjantis gyventojų skaičius ir senstanti visuomenė	R16, R17, R18, R19	2
2 silpnybė	Rajonas pasižymi gana aukštu nedarbo lygiu	R49	1

3 silpnybė	Nepakankamas socialinės paramos veiksmingumas, socialinių paslaugų prieinamumo stoka	R37, R77	2
4 silpnybė	NVO sektoriui trūksta pajėgų ir pasiruošimo teikti viešų socialinių paslaugų teikimą	R78, R79	1
5 silpnybė	Neišnaudojamas ekologinių ūkių potencialas	R75, R99	1
6 silpnybė	Nepakankamas lankytinų objektų pritaikymas visuomenės poreikiams	R94	1
7 silpnybė	Nepakankamai veiksmingas jaunimo politikos įgyvendinimas rajone	R80	1
8 silpnybė			0
9 silpnybė			0
10 silpnybė			0
	Galimybės	Teiginį pagrindžiančio rodiklio Nr. ar kitas informacijos šaltinis	
1 galimybė	Rekreacinio potencialo augimas Lietuvoje dėl šiltesnio klimato ir ankstesnio pavasario	BŽŪP SP	1
2 galimybė	Kaimo turizmo ir rekreacijos, sveikatinimo paslaugų paklausos augimas	BŽŪP SP	1
3 galimybė	Skaitmenizacijos galimybės atokioms, rečiau apgyvendintoms kaimo vietovėms	Lietuva 2050 (projektas)	2
4 galimybė	Emigrantų sugrįžimas į kaimo vietas bei jų patirties ir įgūdžių pritaikymas	BŽŪP SP	1
5 galimybė	Socialinės ekonomikos plėtra Lietuvoje	Lietuvos nevyriausybinių organizacijų plėtros koncepcija 2030	1
6 galimybė	Vietos bendruomenės reikšmės viešajame sektoriuje didėjimas	Lietuvos nevyriausybinių organizacijų plėtros koncepcija 2030	1
7 galimybė	Globalus perėjimas prie atsinaujinančių išteklių energijos	Lietuva 2050 (projektas)	1
	Grėsmės	Teiginį pagrindžiančio rodiklio Nr. ar kitas informacijos šaltinis	
1 grėsmė	Geopolitinė situacija pasaulyje ir karo grėsmė regione	Lietuva 2050 (projektas)	1
2 grėsmė	Dėl klimato kaitos dažnėjantys ekstremalūs gamtos reiškiniai	Lietuva 2050 (projektas)	1
3 grėsmė	Socialinės, profesinės ir psichologinės rizikos augimas dėl technologinių pokyčių	Lietuva 2050 (projektas)	1
4 grėsmė	Naujų ligų protrūkis	Lietuva 2050 (projektas)	1

3. VVG teritorijos poreikiai ir jų pagrindimas

3.1. VVG teritorijos poreikių sąrašas

1	2
Poreikio numeris	Poreikis
1 poreikis	Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems
2 poreikis	Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiant besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius
3 poreikis	Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis

3.2. VVG teritorijos poreikių pagrindimas

	1 poreikis
Poreikis	Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems
Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	-
Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	Poreikis susijęs su šiomis silpnybėmis ir grėsmėmis: Sparčiai mažėjantis gyventojų skaičius ir senstanti visuomenė, Nepakankamas socialinės paramos veiksmingumas, socialinių paslaugų prieinamumo stoka, Nepakankamai veiksmingas jaunimo politikos įgyvendinimas rajone, Socialinės, profesinės ir psichologinės rizikos augimas dėl technologinių pokyčių.
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis grindžiamas šiais situacijos analizės rodikliais: Nuolatinių gyventojų skaičius sumažėjo 17,94 proc.; Demografinės senatvės koeficientas siekia 198 (nuo 2014 m. pakilo net 33 punktais); Socialinės paramos veiksmingumo indekso skurdo lygio rodiklis 3,75 yra gerokai žemesnis už Lietuvos vidurkį 5,73; Socialinių paslaugų poreikis (ypač senoliams) nėra patenkintas; Jaunimo politikos įgyvendinimo rodikliai žemiau šalies vidurkio (30-54 vietos).
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	Poreikis neprieštarauja Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planui iki 2030 metų, o taip pat ir 2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros planui, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiam planui ir atitinka Lietuva 2050 (projektas) nuostatas. VPS lėšos nebus naudojamos tiesiogiai šių strategijų priemonių finansavimui.
Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuluojant poreikius, buvo atsižvelgta į vietos gyventojų ir organizacijų apklausos metu gautus pasiūlymus bei išsakytus poreikius, susijusius su kultūrinės veiklos trūkumu, motyvacijos stoka, jaunimo aktyvinimu, gyventojų užimtumo ir laisvalaikio užtikrinimu, socialinės izoliacijos mažinimu.
Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	6
Susijęs nacionalinis poreikis 1	k.4. Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse

Susijęs nacionalinis poreikis 2	Netaikoma
Susijęs nacionalinis poreikis 3	Ne
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Ne
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Ne
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	k.4. Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse
	2 poreikis
Poreikis	Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiant besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius
Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	Poreikis susijęs su šiomis stiprybėmis ir galimybėmis: Geros sąlygos žemės ūkio plėtrai, didėjantis žemdirbių konkurencingumas, Tolygiai augantis prekybos sektorius, Palankios galimybės plėtoti atsinaujinančių išteklių energetiką, Kaimo turizmo ir rekreacijos, sveikatinimo paslaugų paklausos augimas, Emigrantų sugrįžimas į kaimo vietoves bei jų patirties ir įgūdžių pritaikymas, Globalus perėjimas prie atsinaujinančių išteklių energijos.
Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	-
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis grindžiamas šiais situacijos analizės rodikliais: nedarbo lygis 2021 m. siekė 16.5%, nuo 2014 m. padidėjo 1.5 punkto; Darbo vietų kūrimas vyksta lėčiau nei Lietuvoje; Mažų ir vidutinių įmonių skaičius padidėjo trečdaliu; Svarbiausias ekonomikos sektorius rajone yra didmeninė ir mažmeninė prekyba, kurios apyvarta sudarė 53%; Veikiančių ūkio subjektų skaičius rajone per 2014-2021 metus padidėjo 11.1%.
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	Poreikis neprieštaruoja Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planui iki 2030 metų, o taip pat ir 2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros planui, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiam planui ir atitinka Lietuva 2050 (projektas) nuostatas. VPS lėšos nebus naudojamos tiesiogiai šių strategijų priemonių finansavimui.
Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuluojant poreikius, buvo atsižvelgta į vietos gyventojų ir organizacijų apklausos metu gautus pasiūlymus bei išsakytus poreikius, susijusius su įsidarbinimo galimybių stoka, mažomis gyventojų pajamomis, gyventojų užimtumo ir verslumo skatinimu.
Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	4

Susijęs nacionalinis poreikis 1	h.1. Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas
Susijęs nacionalinis poreikis 2	h.2. Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį
Susijęs nacionalinis poreikis 3	k.4. Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip

	3 poreikis
Poreikis	Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis
Poreikio sąsaja su stiprybėmis ir (arba) galimybėmis	Poreikis susijęs su šiomis stiprybėmis ir galimybėmis: Patogi geografinė padėtis susisiekimo atžvilgiu, Unikalus kraštovaizdis ir švari aplinka, Puoselėjama kultūra, tradicijos ir kultūros paveldas garsina kraštą, Plėtojamas sakralinis paveldas, Rekreacinio potencialo augimas Lietuvoje dėl šiltesnio klimato ir ankstesnio pavasario, Skaitmenizacijos galimybės atokioms, rečiau apgyvendintoms kaimo vietovėms.
Poreikio sąsaja su silpnybėmis ir (arba) grėsmėmis	-
Poreikio sąsaja su situacijos analizės rodikliais (poreikio dydžio, problemos masto, intervencijos poreikio kiekybinis pagrindimas)	Poreikis grindžiamas šiais situacijos analizės rodikliais: Saugomos teritorijos sudaro 14,3% rajono ploto; Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio vertinime, Kelmės rajonas 2022 metais užėmė 24 vietą; Aplinkosaugos reitinge Kelmės rajonas užėmė 20 vietą; Bendras savivaldybės įvertintų objektų infrastruktūros vertinimo vidurkis yra 2,52 ir atitinką savivaldybių grupės vidurkį; Kelmės rajone 15 tradicinių amatininkų, 3 iš jų meistrai, ir 26 sertifikuotus tautinio paveldo produktus.
Poreikio sąsaja su aukštesnio lygmens strateginiais dokumentais	Poreikis neprieštarauja Kelmės rajono savivaldybės strateginis veiklos planui iki 2030 metų, o taip pat ir 2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros planui, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiam planui ir atitinka Lietuva 2050 (projektas) nuostatas. VPS lėšos nebus naudojamos tiesiogiai šių strategijų priemonių finansavimui.
Poreikio sąsaja su VVG teritorijos gyventojų nuomone	Formuluojant poreikius, buvo atsižvelgta į vietos gyventojų ir organizacijų apklausos metu gautus pasiūlymus bei nuomones, bei išsakytus poreikius, ypač susijusius su galimybių jauniems žmonėms ir šeimoms sudarymu, užtikrinant paslaugų jiems prieinamumą, kultūrinės veiklos trūkumu.

Poreikį tenkinančių VPS priemonių skaičius	5
Susijęs nacionalinis poreikis 1	h.4 . Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą
Susijęs nacionalinis poreikis 2	Netaikoma
Susijęs nacionalinis poreikis 3	Netaikoma
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.3 (skaitmeninės technologijos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Ne
Ar poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.37 (darbo vietos; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)?	Ne
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.39 (kaimo verslai; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Ne
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.41 (paslaugos ir infrastruktūra; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip
Poreikis siejasi su rezultato rodikliu R.42 (socialinė įtrauktis; pilnas rodiklio pavadinimas 6 lape)	Taip

4. VPS temos pagrindimas (pildoma teminėms VPS)

Žmogaus ir bendruomenės fizinės, emocinės bei dvasinės sveikatos, gamtinės aplinkos, socialinių santykių ir viešųjų išteklių RE-KREACIJA kaimo vietovėse.

VPS tema siekiama sustiprinti vietos projektų poveikį kiekvieno žmogaus savanoriškai integracijai į bendruomenines ar visuomenines veiklas. Gyventojams yra aktualu pasirūpinti tais, kurie yra paliekami vienatvei. Taip pat patys gyventojai dažnai izoliuojasi nuo kaimynų dėl turtinių ar socialinių skirtumų, dėl nesaugumo jausmo ar dėl bendrų interesų neturėjimo, o gal nebandymo bendrų interesų ieškoti. Gera fizinė sveikata, gebėjimas valdyti emocijas, vidinė ramybė yra esminės prielaidos žmogui būti aktyviam, drąsiam ir savimi pasitikinčiam.

Iš kitos pusės socialiniai santykiai visuomet yra susiję su didesne įtampa. Pozityvi, energinga, įtrauki vietos bendruomenė stipriai prisideda prie asmeninės gyvenimo kokybės kaime. Socialinių santykių atkūrimas (re-kreacija) turi būti vienas tų iššūkių, su kuriuo reiktų dirbti pirmiausia.

Gyventojų mažėjimo ir senėjimo procesas kaimo vietovės, tarp visų kitų dalykų, lemia ir prastesnį viešųjų paslaugų prieinamumą. O tai dar labiau mažina patrauklumą pasilikti gyventi, dirbti, investuoti. Viešųjų išteklių prieinamumo atstatymas (o gal ir jų plėtra) yra vienas iš išorės (ne nuo pačio gyventojų priklausančių) veiksnių, kuriuos vietos projektai galėtų sustiprinti.

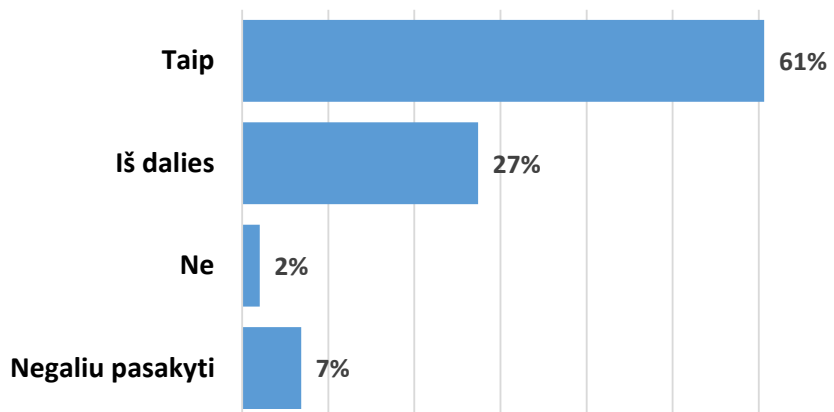
VVG teritorija turi išsaugojusi natūralius gamtos plotus, jų potencialas vietos turizmo paslaugoms plėtoti yra milžiniškas ir ateityje tik didės. Siekiama, kad santykis tarp vietos ūkinės veiklos ir gamtinės aplinkos būtų toliau plėtojamas, kad šie ryšiai būtų tolydūs, bet kartu ir rezultatyvūs.

Šie įvairių santykių (žmogaus vidinės būsenos, žmogaus ir bendruomenės, gyventojų ir viešosios erdvės, gyventojų ir gamtinės aplinkos) re-kreacija turi pagyvinti vietos ekonominius ir socialinius santykius, turėtų pritraukti daugiau investicijų, padėtų (susi)kurti darbo vietas. Turizmo plėtra šiuolaikinėmis priemonėmis kompleksiskai spręstų visas šiuos vietos gyventojų poreikius.

Šios strategijos svarbiausi uždaviniai yra patenkinti vietos gyventojų poreikius padidinti savo galimybes dirbti, naudotis sveikatos, švietimo, kultūros, sporto ir kitomis paslaugomis, mažinti atskyrimo jausmą tarp vietos gyventojų bei siekti, kad nei vienas nebūtų paliktas nuošaly. Visa tai sąlygoja ne tik esama situacija VVG teritorijoje bet ir ateinantys iššūkiai pasaulyje, ir Lietuvoje. RE-

KREACIJA – tai dviejų žodžių – RE- ir KREACIJA (angl. *creation*) – junginys. RE dažnai reiškia „dar kartą“, „iš naujo“. Kreacija suprantama kaip tam tikra kūrybinė veikla, kuri skirta kurti naujus, įdomius ir prasmingus dalykus, kurie prisidėtų prie asmeninės ar visuomenės gerbūvio. Be to, rekreacija, gali būti suprantama keleriopai, priklausomai nuo situacijos: žmogui rekreacija reiškia fizinių ar dvasinių jėgų atgavimą (poilsį), kalbant apie viešąją infrastruktūrą – tai reiškia atnaujinimą, atstatymą, kalbant apie gamtinius išteklius – tai reiškia prarastų išteklių ar ekosistemų atkūrimą, kalbant apie socialinius santykius – tai reiškia atgaivinimą bei išplėtimą. Taigi, šia VPS siekiama „iš naujo“ pabandyti (at)(su)kurti dalykus, kurie sustiprintų vietos bendruomenę, pagrazintų aplinką bei saugotų gamtą.

VPS temai pritarė 61% gyventojų apklausoje dalyvavusių respondentų, dar 27% pritarė iš dalies (žr. pav.).

5. VVG pristatymas ir vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2030 m. ir VVG misija

5.1. Apibendrinta informacija apie VVG

5.1.1. VVG įsteigimo data	2004-06-25
5.1.2. VVG būstinės adresas	Dariaus ir Girėno g. 2a, 86136 Kelmė
5.1.3. VVG narių skaičius	69 VVG narių sąrašas pateiktas 1 priede .
5.1.4. VVG kolegialaus valdymo organo narių skaičius	15 VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas pateiktas 2 priede .
5.1.5. VPS administracijos darbuotojų ir etatų skaičius	Darbuotojų skaičius: Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia. Etatų skaičius: Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia. VPS administracijos darbuotojų sąrašas pateiktas 3 priede .
5.1.6. VVG pirmininkas	Nelė Želvienė
5.1.7. VVG kolegialaus valdymo organo pirmininkas	Ildefonsas Petkevičius
5.1.8. VPS administravimo vadovas	Nelė Želvienė

5.2. Apibendrinta informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo sudėtį

1	2	3
VVG kolegialaus valdymo organo narių skaičius, iš viso	15	(teikiant VPS)
Narių pasiskirstymas pagal sektorius:		
Sektorius, atstovaujami interesai	Narių skaičius	Narių dalis, %
Viešojo administravimo (valdžios) sektorius	5	33,33
Verslo sektorius (privatūs ekonominiai interesai)	5	33,33
Pilietinės visuomenės sektorius (socialiniai interesai)	5	33,33
Kita	0	0,00
Iš viso:	15	100,00
Narių pasiskirstymas pagal lytį:		
Lytis	Narių skaičius	Narių dalis, %
Moterys	8	53,33
Vyrai	7	46,67
Iš viso:	15	100
Narių pasiskirstymas pagal amžių:		
Amžiaus grupė	Narių skaičius	Narių dalis, %
Asmenys iki 29 m. (imtinai)	3	20,00
Asmenys nuo 30 iki 40 m. (imtinai)	3	20,00
Asmenys nuo 41 m.	9	60,00
Iš viso:	15	100

5.3. Informacija apie VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimą

VVG kolegialaus valdymo organo kompetencijų įvairovės užtikrinimo būdas(-ai)	Pasirinkto būdo pagrindimas ir detalizuojanti informacija
☐ VVG kolegialaus organo nariai turi mokslo ar ekspertinių žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse; ☐ VVG sudarė patariamąją novatorių darbo grupę, pasitelkdama mokslo ar ekspertinių žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse turinčius ekspertus; ☐ VVG sudarė bendradarbiavimo sutartį su mokslo įstaiga(-omis), turinčiomis žinių žaliosios pertvarkos, sumanių kaimų ir (ar) miestų srityse; ☒ Netaikoma.	

5.4. VVG vertybės

Kelmės krašto partnerystės VVG, vadovaudamasi 20 metų darbo patirtimi, visose savo veiklose vadovaujasi organizacijos vertybėmis, kurios lieka nepakitusios ir 2024 – 2029 metų laikotarpiui.

VVG vertybės:

- ✓ **Tolerancija.** Kelmės krašto partnerystės VVG vadovaujasi principu, kad skirtingų nuomonių, elgesio ar įsitikinimų pripažinimas pateikia įvairių minčių ir sprendimo būdų.
- ✓ **Bendradarbiavimas.** Kelmės krašto partnerystės VVG pavadinimas jau pasako, kad bendradarbiavimas tarp įvairių sektorių yra viena iš svarbiausių VVG vertybių.
- ✓ **Kūrybingumas.** Savo veikloje Kelmės VVG vadovaujasi principu, kad ir neįgyvendinama idėja ar neišsprendžiama problema gali būti įveikta, jei visi kartu siūlysime savo sprendimo būdus.
- ✓ **Verslumas.** Verslumą Kelmės VVG supranta kaip naujų galimybių išbandymą, veiklos tobulinimą, kuris kuria gyvenimo kokybę.
- ✓ **Atsakomybė.** Veiklos sėkmė priklauso nuo to kaip garbingai ir sąžiningai mes elgiamės vienas su kitu. Kelmės VVG vadovaujasi principu, kad visi organizacijos nariai yra atsakingi už vykdomas veiklas, vyksta darbų pasidalinimas paremtas pasitikėjimo, atsakomybės ir bendradarbiavimo principu.
- ✓ **Viešumas.** Tam, kad viskas vyktų skaidriai viskas turi būti vieša. VVG siekia viešumo, tuo pat metu skaidrumo bei darbo kokybės.

5.5. VVG teritorijos vizija iki 2030 m.

VVG teritorija turi didelį potencialą plėtoti atsinaujinančių išteklių energetiką (ypatingai, vėjo ir saulės), o taip pat turistinį potencialą, orientuotą į piligriminį ar kultūrinių paslaugų strateginę plėtrą.

Globalus ekonomikos ir visuomenės judėjimas link klimato pokyčiams neutralaus gyvenimo būdo, prie energijos apsirūpinimo iš atsinaujinančių išteklių, VVG teritorijai atsiveria puikios ateities galimybės.

Iš kitos pusės, didėjanti fizinė, emocinė ir socialinė įtampa skatina ieškoti būdų, kaip kuo greičiau atsigauti nuo darbų, puikiai praleisti laisvalaikį, sustiprėti dvasia, atkurti vidinę pusiausvyrą. VVG teritorijos potencialas išnaudoti šį augantį poreikį skatinai aktyviau ir energingiau imti vietos investicijų. Efektyviai išnaudojant šiuos du teritorijos potencialus, vietos patrauklumas gyventi, dirbti, investuoti ir svečiuotis būtų ypatingas. Remiantis šiomis nuostatomis, bus siekiama, kad:

Kelmės krašto partnerystės VVG teritorija – tai vėjo, saulės bei vidinės energijos varomas ūkis ir bendruomenė.

Vizijos išplėstinis paaiškinimas:

Vėjas – dinamiška ir greita gamtos galia (neišsenkanti).

Saulė – šviesi ir šildanti gamtos galia (neišsenkanti).

Vidinė energija – dieviškoji žmogaus galia (neišsenkanti).

5.6. VVG misija

Kelmės krašto partnerystės VVG misija – apjungti vietos valdžios, verslo atstovų, įvairių nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių kaimo žmonių interesus, pastangas siekiant spartinti kaimo vietovės darnią plėtrą. Siekti suaktyvinti kaimo bendruomenes, skatinti jos narių ir įvairių socialinių grupių žmonių gebėjimus aktyviau dalyvauti vietos ekonominėje, socialinėje, aplinkosaugos ir kultūros paveldo priežiūros ir išsaugojimo veikloje tam panaudojant vidaus ir išorės potencines galimybes.

II skyrius: Ko mes siekiame? (VPS tikslai, rodikliai ir siekiami pokyčiai)

6. VVG teritorijai aktualūs BŽŪP tikslai

1	2	3
	BŽŪP tikslas	Ar tikslas įgyvendinamas VVG teritorijoje
A	BIVP priemonei taikomi BŽŪP tikslai (privalomi)	
8 konkretus tikslas (h punktas)	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę	Taip
Kompleksinis tikslas	XCO. Modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą	Taip
B	BŽŪP tikslai, kurie VPS gali būti įgyvendinami horizontaliai (pasirenkami)	
4 konkretus tikslas (d punktas)	SO4. Prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvarią energetiką	Taip
5 konkretus tikslas (e punktas)	SO5. Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų	Ne
6 konkretus tikslas (f punktas)	SO6. Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius	Ne
9 konkretus tikslas (i punktas)	SO9. Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms	Taip
C	Kiti BŽŪP tikslai (neprivalomi)	
1 konkretus tikslas (a punktas)	SO1. Remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje	Ne
2 konkretus tikslas (b punktas)	SO2. Labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai	Ne
3 konkretus tikslas (c punktas)	SO3. Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje	Ne
7 konkretus tikslas (g punktas)	SO7. Pritraukti jaunuosius ūkininkus ir kitus naujus ūkininkus, palaikyti jų veiklą ir palengvinti tvarią verslo plėtrą kaimo vietovėse	Ne

1	2	3
	BŽŪP tikslas	Ar tikslas įgyvendinamas VVG teritorijoje

* Pilna 9 konkreto tikslo formulė yra tokia: Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvary būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms.

7. Kiekybiniai VPS tikslai

7.1. VPS produkto ir rezultato rodikliai iki 2029 m.

1	2	3
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas	Kiekybinis tikslas iki 2029 m.
A	ES bendrieji rezultato rodikliai:	
R.3	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	0
R.37	Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	14
R.39	Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojantis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	14
R.41	Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	290
R.42	Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius	70
B	ES bendrieji produkto rodikliai:	
L700	Vietos lygiu įgyvendintų projektų skaičius (apima vietos ir bendradarbiavimo projektus)	41
L710	Vietos lygiu įgyvendintų projektų, skirtų vietos lygmens inovacijoms, skaičius	12
C	Nacionaliniai bendrieji rezultato rodikliai:	
C.1	<i>Įgyvendinant vietos projektus sukurtų darbo vietų pasiskirstymas pagal lytį:</i>	0
N-R.37.1	Sukurtų darbo vietų skaičius moterims	0
N-R.37.2	Sukurtų darbo vietų skaičius vyrams	0
N-R.37.3	Sukurtų darbo vietų skaičius bet kurios lyties asmenims	0
C.2	<i>Įgyvendinant vietos projektus sukurtų darbo vietų pasiskirstymas pagal amžių:</i>	0
N-R.37.4	Sukurtų darbo vietų skaičius asmenims iki 40 m. (imtinai)	0
N-R.37.5	Sukurtų darbo vietų skaičius asmenims nuo 41 m.	0
N-R.37.6	Sukurtų darbo vietų skaičius bet kurio amžiaus asmenims	0
D	Nacionaliniai bendrieji produkto rodikliai:	

D.1	Vietos projektų teritorinis pasiskirstymas (seniūnijos):	
N-P.1	VVG teritorijos seniūnijų, kuriose įgyvendinami vietos projektai, skaičius (PLANUOJAMAS)	10
N-P.2	VVG teritorijos seniūnijų skaičius, iš viso	10
N-P.3	VVG teritorijos seniūnijų, kuriose įgyvendinami vietos projektai, dalis, %	100
D.2	Vietos projektų teritorinis pasiskirstymas (gyvenamosios vietovės):	
N-P.4	VVG teritorijos kaimo gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojams sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius (PLANUOJAMAS)	60
N-P.5	VVG teritorijos kaimo gyvenamųjų vietovių skaičius, iš viso	551
N-P.6	VVG teritorijos kaimo gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojams sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis, %	11
E	VPS rodikliai (produkto, rezultato):	
AKME-P.1		0
AKME-P.2		0
AKME-P.3		0
AKME-P.4		0
AKME-P.5		0
AKME-P.6		0
AKME-P.7		0
AKME-P.8		0
AKME-P.9		0
AKME-P.10		0

7.2. Metinės rodiklių reikšmės

1. ES bendrieji rezultato rodikliai:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rodiklio kodas	Rodiklis	Iš viso	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
R.3	Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	0	0	0	0	0	0	0
R.37	Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	14,00	0,00	3,00	5,00	3,00	3,00	0,00
R.39	Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojantis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	14	0	3	5	3	3	0
R.41	Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	290	0	60	100	60	70	0
R.42	Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius	70	0	15	20	15	20	0

2. **VPS rodikliai (produkto, rezultato):**

☒ Netaikoma

☐ Taikoma

8. Pokyčiai, kurių siekiama VVG teritorijoje (kiekybine išraiška)

1	2	3	4	5	6
VPS priemonės numeris	VPS turinio elementas	VPS priemonių pavadinimai, susiję poreikiai	Pokyčio rodiklio pradinė reikšmė	Pokyčio rodiklio pradinės reikšmės metai	Pokyčio rodiklio siekiama reikšmė 2029 m.
1 priemonė	Priemonės pavadinimas	Kaimo ekonomikos re-kreacija	Vietos investicijų padidėjimas, darbo jėgos padidėjimas, verslo iniciatyvų populiarinimo vietos bendruomenėse atvejų padidėjimas, jausmo, kad nieko negali ir niekam nereikalingas, sumažėjimas		
	Susijusių poreikių skaičius	2			
	Susijęs poreikis 1	2 poreikis. Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiant besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius			
	Susijęs poreikis 2	3 poreikis. Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis			
	Susijęs poreikis 3	1 poreikis. Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Materialinės investicijos rajone, tūkst. Eur	26403	2021	26753
2 priemonė	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	VP metu sukurtų paslaugų ar produktų, skirtų turizmui, skaičius (VVG informacija)	0	2023	4
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Publikacijų VVG tinkle, kaip VP metu kuriamas ar plėtojamas verslas prisideda prie asmeninio tobulėjimo ar bendruomenės veiklos, skaičius (VVG informacija)	0	2023	5
	Priemonės pavadinimas	Bendruomenės (gyvybingumo) re-kreacija	Vietos investicijų padidėjimas, darbo jėgos padidėjimas, bendruomeninių produktų (prekių ar paslaugų) padidėjimas, verslo iniciatyvų populiarinimo vietos bendruomenėse atvejų padidėjimas, jausmo, kad nieko negali ir niekam nereikalingas, sumažėjimas		
	Susijusių poreikių skaičius	3			
	Susijęs poreikis 1	2 poreikis. Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiant besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius			
	Susijęs poreikis 2	1 poreikis. Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems			

1	2	3	4	5	6
VPS priemonės numeris	VPS turinio elementas	VPS priemonių pavadinimai, susiję poreikiai	Pokyčio rodiklio pradinė reikšmė	Pokyčio rodiklio pradinės reikšmės metai	Pokyčio rodiklio siekiama reikšmė 2029 m.
	Susijęs poreikis 3	3 poreikis. Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Materialinės investicijos rajone, tūkst. Eur (Statistikos Departamentas)	26403	2021	26453
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Bendruomenių teikiamų paslaugų ar gaminamų prekių skaičius	0	2023	2
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Publikacijų, kaip VP rezultatai prisideda prie vietos viešųjų paslaugų kūrimo ar prieinamumo gerinimo, skaičius	0	2023	1
3 priemonė	Priemonės pavadinimas Susijusių poreikių skaičius	Socialinio verslo re-keacija 3	Vietos investicijų padidėjimas, darbo jėgos padidėjimas, bendruomeninių produktų (prekių ar paslaugų) padidėjimas, verslo iniciatyvų populiarinimo vietos bendruomenėse atvejų padidėjimas, jausmo, kad nieko negali ir niekam nereikalingas, sumažėjimas, socialinių problemų sumažėjimas		
	Susijęs poreikis 1	2 poreikis. Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiant besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius			
	Susijęs poreikis 2	1 poreikis. Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems			
	Susijęs poreikis 3	3 poreikis. Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Materialinės investicijos rajone, tūkst. Eur (Statistikos Departamentas)	26403	2021	26463
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Publikacijų VVG tinklalapyje apie VP indėlio į socialinės rizikos asmenų integraciją skaičius (VVG informacija)	0	2023	2
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Veiklų, kuriose dalyvavo ne mažiau kaip 30 vietos gyventojų, skaičius (VVG informacija)	0	2023	1
4 priemonė	Priemonės pavadinimas Susijusių poreikių skaičius	Viešosios erdvės re-kreacija 2	Kaimo vietovės patrauklumo didėjimas, per viešosios infrastruktūros rekreaciją, viešųjų paslaugų prieinamumą, veikimo su partneriu		

1	2	3	4	5	6
VPS priemonės numeris	VPS turinio elementas	VPS priemonių pavadinimai, susiję poreikiai	Pokyčio rodiklio pradinė reikšmė	Pokyčio rodiklio pradinės reikšmės metai	Pokyčio rodiklio siekiama reikšmė 2029 m.
	Susijęs poreikis 1	2 poreikis. Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiančias besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius 3 poreikis. Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis	atvejų daugėjimas, daugiau publikacijų apie vietos plėtrą.		
	Susijęs poreikis 2				
	Susijęs poreikis 3				
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Materialinės investicijos rajone, tūkst. Eur (Statistikos Departamentas)	26403	2021	26503
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	VP metu sukurtų ar tapusių labiau prieinamų vietos gyventojams viešų paslaugų skaičius (VVG informacija)	0	2023	2
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3				
5 priemonė	Priemonės pavadinimas Susijusių poreikių skaičius	Kultūros ir socialinių santykių re-kreacija 2	0		
	Susijęs poreikis 1	3 poreikis. Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis 1 poreikis. Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems	Kultūrinių ir edukacinių renginių skaičiaus augimas, veikimo su partneriu atvejų daugėjimas, daugiau publikacijų apie vietos plėtrą.		
	Susijęs poreikis 2				
	Susijęs poreikis 3				
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	Publikacijų VVG tinklalapyje apie VP indėlio į socialinės rizikos asmenų integraciją skaičius (VVG informacija)	0	2023	18
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	VP metu surengtų renginių ar veiklų vietos gyventojams skaičius (VVG informacija)	0	2023	50
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3				
6 priemonė	Priemonės pavadinimas Susijusių poreikių skaičius	Kaimo vietovių NVO re-kreacija 1	Ne pelno organizacijų gebėjimų stiprinimas, įvairesnių finansavimo šaltinių pritraukimas, daugiau gerųjų pavyzdžių ir patirties, daugiau publikacijų apie pasiekimus.		

	Susijęs poreikis 1	1 poreikis. Bendruomeninės veiklos populiarinimas, užtikrinant asmeninio tobulėjimo galimybes ir reikalingumo pojūtį visiems			
	Susijęs poreikis 2	2 poreikis. Investicijų ir darbo vietų kaimo vietovėse (susi)kūrimas, atliepiant besikeičiančius rinkos ir visuomenės pokyčius			
	Susijęs poreikis 3	3 poreikis. Viešųjų paslaugų ir erdvių užtikrinimas, turizmo paslaugų plėtra, kad būtų patrauklu gyventi ir svečiuotis			
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 1	VP veiklų dalyvio publikacija VVG tinklalapyje, kaip pasikeitė jo gebėjimai. (VVG informacija)	0	2023	5
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 2	Po VP įgyvendinimo pateikti paraišką inovatyviam VVG teritorijos lygiu finansavimo šaltiniui (VVG informacija)	0	2023	5
	Pokytį pagrindžiantis rodiklis 3	Publikacijų VVG tinklalapyje, kaip VP rezultatai prisideda prie viešųjų paslaugų ar turizmo plėtros, skaičius (VVG informacija)	0	2023	5

9. Apibendrinta informacija apie VPS

Parengta Vietos plėtros strategija (VPS) yra teminė VVG teritorijos poreikių skaičius	Taip
VVG teritorijai aktualių BŽŪP tikslų skaičius	3
VPS priemonių skaičius	4
	8
Pagrindiniai rezultatai:	Planuojama rodiklio reikšmė
Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, skaičius	0
Dalis nuo visų ūkių VVG teritorijoje, %	0,00
Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	14
Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojantis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius	14
Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius	290
Dalis nuo visų VVG teritorijos gyventojų, %	1,58
Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius	70
Dalis nuo visų VVG teritorijos gyventojų, %	0,38
Konteksto rodikliai:	Pradinė rodiklio reikšmė
Ūkių skaičius VVG teritorijoje	2 406
Gyventojų skaičius VVG teritorijoje	18 338

III skyrius: Kaip mes pasieksime užsibrėžtus tikslus? (VPS priemonės, finansinis planas, įgyvendinimo organizavimas ir valdymas)

10. VPS priemonės

10.1. VPS priemonių sąrašas

1	2	3	4	5
VPS priemonės numeris	VPS priemonė	Priemonės rūšis (iš sąrašo)	Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	Planuojama paramos suma priemonei, Eur
1 priemonė	Kaimo ekonomikos re-kreacija	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	10	550 000,00
2 priemonė	Bendruomenės (gyvybingumo) re-kreacija	Bendruomeninis verslas	2	100 000,00
3 priemonė	Socialinio verslo re-keacija	Socialinis verslas	2	140 000,00
4 priemonė	Viešosios erdvės re-kreacija	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (ne pelno)	2	80 000,00
5 priemonė	Kultūros ir socialinių santykių re-kreacija	Veiklos projektai	18	360 000,00
6 priemonė	Kaimo vietovių NVO re-kreacija	Veiklos projektai	5	25 000,00
7 priemonė	VVG re-kreacija	Teritorinis VVG bendradarbiavimas	1	10 000,00
8 priemonė	VVG tarptautiškumo re-kreacija	Tarptautinis VVG bendradarbiavimas	1	20 000,00
	Visos VPS priemonės, iš viso		41	1 285 000,00
	VVG bendradarbiavimo projektams skirtos priemonės, iš viso		2	30 000,00
	Vietos projektams skirtos priemonės, iš viso		39	1 255 000,00

10.2. VPS priemonių sąsajos su BŽŪP tikslais

[illegible]

10.3. VPS priemonių sąsajos su VVG teritorijos poreikiais

[illegible]

10.4. VPS priemonių aprašymas

	1 priemonė
Priemonės pavadinimas	Kaimo ekonomikos re-kreacija
Priemonės rūšis	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	2
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas yra pritraukti investicijų į kaimo vietas, sukurti daugiau darbo vietų bei padidinti vietos užimtumą. Priemonė suplanuota atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius mažinti nedarbą ir didinti užimtumo galimybes, skatinti jaunimo verslumą, o taip pat išnaudojant teritorijos potencialą, susijusį su prekybos svarbos rajono ekonomikoje didėjimu. Priemonė tiesiogiai prisideda prie SO8 tikslo, kadangi ja bus skatinamas užimtumas, socialinė įtrauktis, vietos ekonomikos plėtra teritorijoje. Priemonė tiesiogiai atliepia VPS temą, kadangi skatinama vietos ekonomikos rekreacija.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Vietos investicijų padidėjimas, darbo jėgos padidėjimas, verslo iniciatyvų populiarinimo vietos bendruomenėse atvejų padidėjimas, jausmo, kad nieko negali ir niekam nereikalingas, sumažėjimas

Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekama, kad daromos investicijos būtų socialiai atsakingos, t.y. bus siekiama, kad įsigytos technologijos ar sukurti produktai būtų palankūs aplinkai ir vietos gyventojui.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama verslo steigimui, investicijoms į aplinką tausojančias technologijas, įrangą ar priemones, darbo vietų kūrimui, produktų kūrimui, rinkodarai bei realizavimui rinkoje, procesų skaitmeninimui.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Fiziniai asmenys, ūkininkai, privatūs juridiniai asmenys, labai mažos įmonės, registruotos VVG teritorijoje.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	1. Projektu numatoma sukurti ir išlaikyti ne mažiau kaip vieną naują darbo vietą. 2. Ne mažiau kaip 2 metus VVG teritorijoje registruotas ir veiklą vykdančias juridinis asmuo, kurio steigėjas yra deklaravęs gyvenamąją vietą VVG teritorijoje ne mažiau kaip prieš 2 m. 3. Jei kuriamas naujas verslas, jo registracija turi būti ne daugiau kaip 12 mėn. iki kvietimo datos.
Projektų atrankos principai	1. Teikiamos paslaugos VVG teritorijos gyventojams. 2. Projekto veikla tiesiogiai susijusi su efektyvesniu gamtinių išteklių (pvz. atsinaujinančių energijos išteklių ir kt.) panaudojimu arba nekuria šalutinių produktų (pvz. CO2 emisijų ir kt.) bei atliekų (pvz., maisto ir kt.). 3. Projekto veikla prisideda prie asmens, gamtos, socialinių santykių ar vietos išteklių re-kreacijos (VPS temos). 3. Naujoviškumas (inovacijos).
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	4
C dalis. Paramos dydžiai:	

Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	55000
Paramos lyginamoji dalis, %	65 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	550 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	10
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Projektų skaičius grindžiamas vietos gyventojų susidomėjimu (per diskusijas, darbo grupės susitikimus, gyventojų ir organizacijų apklausose) bei turima praeitų laikotarpių patirtimi.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
<i>Subregioninės vietovės principas:</i>	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Nepakankamas biudžetas.
<i>Partnerystės principas:</i>	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Remiantis turima patirtimi, pelno projektai paprastai įgyvendinami be partnerių.
<i>Inovacijų principas:</i>	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Siekiama, kad būtų investuojama į kuo pelningesnę verslą, o inovacijos yra svarbus tam pagrindas.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	3
<i>Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:</i>	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
<i>Jaunimas:</i>	

Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
<i>SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:</i>	
R.3	Ne
R.37	Taip
R.39	Taip
R.41	Taip
R.42	Ne
<i>VPS rodiklių taikymas priemonei:</i>	
AKME-P.1	Ne
AKME-P.2	Ne
AKME-P.3	Ne
AKME-P.4	Ne
AKME-P.5	Ne
AKME-P.6	Ne
AKME-P.7	Ne
AKME-P.8	Ne
AKME-P.9	Ne
AKME-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Taip
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne

Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Taip
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L806)	Taip
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Taip
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne
	2 priemonė
Priemonės pavadinimas	Bendruomenės (gyvybingumo) re-kreacija
Priemonės rūšis	Bendruomeninis verslas
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	3
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3

Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas paskatinti investicijas į vietos produktų gamybą ir ypač paslaugų plėtrą per bendruomeninę veiklą. Priemonė suplanuota atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius mažinti nedarbą ir didinti užimtumo galimybes, skatinti jaunimo iniciatyvas, o taip pat atliepiant socialinių paslaugų prieinamumo stoką, socialinės, profesinės ir psichologinės rizikos augimą. Priemonė tiesiogiai prisideda prie SO8 tikslo, kadangi ja bus skatinamas socialinė įtrauktis, gyventojų užimtumas ir vietos ekonomikos plėtra per nvo ekonominį gyvybingumą teritorijoje. Priemonė tiesiogiai atliepia VPS temą, kadangi skatinama bendruomenės ir žmogaus rekreacija.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Vietos investicijų padidėjimas, darbo jėgos padidėjimas, bendruomeninių produktų (prekių ar paslaugų) padidėjimas, verslo iniciatyvų populiarinimo vietos bendruomenėse atvejų padidėjimas, jausmo, kad nieko negali ir niekam nereikalingas, sumažėjimas
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekiama, kad daromos investicijos būtų socialiai atsakingos, t.y. bus siekiama, kad įsigytos technologijos ar sukurti produktai būtų palankūs aplinkai ir vietos gyventojui.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0

Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama kaimo gyventojams būtinoms paslaugoms kurti ir plėsti bei vietos produktams gaminti, paslaugoms, susijusioms su laisvalaikiu, aktyviu poilsiu, sporto ir kultūros veikla, teikti, turizmą skatinančioms paslaugoms kurti ir plėsti.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	VšĮ, asociacijos, labdaros/paramos fondai, BO, privatūs JA pagal Soc. verslo vykdymo gairių soc. verslo vykdytojo apibrėžimą.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	1. Bendruomeninio verslo plėtros atveju pareiškėjas turi vykdyti veiklą ne trumpiau kaip 3 metus. 2. Jeigu kuriama darbo vieta, ji turi būti skirta kaimo gyventojui, deklaravusiam gyvenamąją vietą VVG teritorijoje ne mažiau kaip prieš 12 mėn.
Projektų atrankos principai	1. Projektu numatoma sukurti ir išlaikyti naują darbo vietą. 2. Teikiamos paslaugos VVG teritorijos gyventojams. 3. Projekto veikla tiesiogiai susijusi su efektyvesniu gamtinių išteklių (pvz. atsinaujinančių energijos išteklių ir kt.) panaudojimu arba nekuria šalutinių produktų (pvz. CO2 emisijų ir kt.) bei atliekų (pvz., maisto ir kt.). 4. Projekto veikla prisideda prie asmens, gamtos, socialinių santykių ar vietos išteklių re-kreacijos (VPS temos). 5. Naujoviškumas (inovacijos).
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	2
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	50000
Paramos lyginamoji dalis, %	95 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	100 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	2

Paiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Projektų skaičius grindžiamas vietos gyventojų susidomėjimu (per diskusijas, darbo grupės susitikimus, gyventojų ir organizacijų apklausoje) bei turima praeitų laikotarpių patirtimi.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Nepakankamas biudžetas.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Remiantis turima patirtimi, pelno projektai paprastai įgyvendinami be partnerių.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Siekiama, kad būtų investuojama į kuo pelningesnę verslą arba verslas būtų organizuojamas naujoviškai, o inovacijos yra svarbus tam pagrindas.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	1
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	

SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Taip
R.39	Taip
R.41	Taip
R.42	Taip
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
AKME-P.1	Ne
AKME-P.2	Ne
AKME-P.3	Ne
AKME-P.4	Ne
AKME-P.5	Ne
AKME-P.6	Ne
AKME-P.7	Ne
AKME-P.8	Ne
AKME-P.9	Ne
AKME-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Taip
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne

Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Taip
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L806)	Taip
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Taip
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Taip
	3 priemonė
Priemonės pavadinimas	Socialinio verslo re-keacija
Priemonės rūšis	Socialinis verslas
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	3
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip

Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Priemonės tikslas padidinti investicijas į vietos ekonomiką, skatinti vietos gyventojų pajamų augimą, padėti spręsti vietos socialinę problemą. Priemonė suplanuota atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius mažinti nedarbą ir didinti užimtumo galimybes, o taip pat atliepiančią socialinių paslaugų prieinamumo stoką, socialinės, profesinės ir psichologinės rizikos augimą. Priemonė tiesiogiai prisideda prie SO8 tikslo, kadangi ja bus skatinamas socialinė įtrauktis, gyventojų užimtumas ir vietos ekonomikos plėtra per socialinio verslo rekreaciją teritorijoje. Priemonė tiesiogiai atliepia VPS temą, kadangi skatinama bendruomenės ir žmogaus rekreacija.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Vietos investicijų padidėjimas, darbo jėgos padidėjimas, bendruomeninių produktų (prekių ar paslaugų) padidėjimas, verslo iniciatyvų populiarinimo vietos bendruomenėse atvejų padidėjimas, jausmo, kad nieko negali ir niekam nereikalingas, sumažėjimas, socialinių problemų sumažėjimas
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekiama, kad daromos investicijos būtų socialiai atsakingos, t.y. bus siekiama, kad įsigytos technologijos ar sukurti produktai būtų palankūs aplinkai ir vietos gyventojui.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	

Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama socialinių ar sveikatos priežiūros paslaugų kaimo gyventojams organizavimui ir teikimui, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui, įgyvendinant socialinio verslo koncepciją.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	VŠĮ, asociacijos, labdaros/paramos fondai, BO, privatūs JA pagal Soc. verslo vykdymo gairių soc. verslo vykdytojo apibrėžimą.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	1. Sukurtomis paslaugomis/produktais naudosis (turės galimybę naudotis) ne vienos VVG teritorijos seniūnijos gyventojai. 2. Pareiškėjas yra registruotas ir vykdo veiklą VVG teritorijoje.
Projektų atrankos principai	1. Paslaugos teikiamos priklausomybę turintiems asmenims. 2. Projekte numatomas gyventojų ar organizacijų bendradarbiavimas, prisidedantis prie priemonės tikslo. 3. Naujoviškumas (inovacijos). Projektas turi įgyvendinti bent vieną VVG teritorijos masto socialinę inovaciją socialinei atskirčiai kaimo bendruomenėje mažinti (naujas organizacijos modelis, naujas veikimo būdas, naujos bendradarbiavimo formos, nauji socialiniai ryšiai, naujos socialinės paslaugos).
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	2
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	70000
Paramos lyginamoji dalis, %	95 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	140 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	2
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Projektų skaičius grindžiamas vietos gyventojų susidomėjimu (per diskusijas, darbo grupės susitikimus, gyventojų ir organizacijų apklauses) bei turima praeitų laikotarpių patirtimi.

D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Nepakankamas biudžetas.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Remiantis turima patirtimi, pelno projektai paprastai įgyvendinami be partnerių.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Siekama, kad būtų investuojama į kuo pelningesnę verslą, o inovacijos yra svarbus tam pagrindas.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	1
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
Jaunimas:	

Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Taip
R.39	Taip
R.41	Taip
R.42	Taip
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
AKME-P.1	Ne
AKME-P.2	Ne
AKME-P.3	Ne
AKME-P.4	Ne
AKME-P.5	Ne

AKME-P.6	Ne
AKME-P.7	Ne
AKME-P.8	Ne
AKME-P.9	Ne
AKME-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Taip
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Taip
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L806)	Taip
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne

Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Taip
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Taip
	4 priemonė
Priemonės pavadinimas	Viešosios erdvės re-kreacija
Priemonės rūšis	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (ne pelno)
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	2
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Siekiama padidinti vietos erdvės ir viešų paslaugų įvairovę ir prieinamumą, kad būtų labiau patraukli gyventi ir atvykti čia gyventi, ir mažiau patrauklu iš čia išvykti.

	Priemonė suplanuota atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius, susijusius su socialinių ir kitų viešų paslaugų prieinamumo stoka, o taip pat išnaudojant vietos potencialą, susijusį su unikaliu kraštovaizdžiu ir švaria aplinka, puoselėjama kultūra, tradicijos ir kultūros paveldu, kurie garsina kraštą, plėtojamu sakraliniu paveldu. Priemonė tiesiogiai prisideda prie SO8 tikslo, kadangi ja bus skatinamas socialinė įtrauktis, vietos plėtra per viešų erdvių rekreaciją teritorijoje. Priemonė tiesiogiai atliepia VPS temą, kadangi skatinama žmogaus ir viešų išteklių rekreacija.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Kaimo vietovės patrauklumo didėjimas, per viešosios infrastruktūros rekreaciją, viešųjų paslaugų prieinamumą, veikimo su partneriu atvejų daugėjimas, daugiau publikacijų apie vietos plėtrą.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekama, kad daromos investicijos būtų socialiai atsakingos, t.y. bus siekiama, kad įsigytos technologijos ar sukurti produktai būtų palankūs aplinkai ir vietos gyventojui.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama objektų, kuriuose teikiamos paslaugos kaimo vietovėse, atnaujinimui, viešosios laisvalaikio, poilsio, sporto ir kultūrinės veiklos kaime infrastruktūros kūrimui ar atnaujinimui, viešųjų pastatų, statinių atnaujinimui, aplinkos tvarkymui, inžinerinės infrastruktūros sukūrimui ir atnaujinimui.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	Pareiškėjai: 1. Savivaldybių administracijos, jų įstaigos ar įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas, ir kitos biudžetinės įstaigos. Partneriai: 1. Bendruomeninės organizacijos, asociacijos, įsteigtos pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą. 2. Nevyriausybinių organizacijų, asociacijų, įsteigtos pagal Lietuvos

	Respublikos asociacijų įstatymą, atitinkančios Nevvyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme nustatytą nevyriausybinių organizacijos sąvoką.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	1. Projekto veikla prisideda prie asmens, gamtos, socialinių santykių ar vietos išteklių re-kreacijos (VPS temos). 2. Projekto poreikis pagrįstas dokumentais, t.y. tikslinių grupių apklausos, visuotinio narių susirinkimo protokolo (arba jo išrašo) kopija ir pan. 3. Projektas turi užtikrinti bendradarbiavimą su VVG teritorijoje veikiančia NVO, t.y. projektą įgyvendinti turi bent viena bendruomeninė organizacija ir/arba kita kaimo NVO.
Projektų atrankos principai	1. Didesnis projekto naudos gavėjų skaičius. 2. Projektas savo turiniu ir/arba forma yra novatoriškas. 3. Prisidedama prie VVG teritorijos turizmo potencialo stiprinimo. 4. Projekto įgyvendinimo metu bus sumažintos viešųjų pastatų energijos sąnaudos, padidintas energijos efektyvumas.
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	2
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	40000
Paramos lyginamoji dalis, %	40 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	80 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	2
Paaiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Projektų skaičius grindžiamas vietos gyventojų susidomėjimu (per diskusijas, darbo grupės susitikimus, gyventojų ir organizacijų apklausoje) bei turima praeitų laikotarpių patirtimi.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	

Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas	Nepakankamas biudžetas.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, privalomai
Pasirinkimo pagrindimas	VP tinkamumo sąlygose nurodyta, kad veiklos įgyvendinamos su partneriais.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Siekiama, kad būtų naudojami inovatyvūs sprendimai.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	1
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Ne

Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Taip
R.42	Ne
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
AKME-P.1	Ne
AKME-P.2	Ne
AKME-P.3	Ne
AKME-P.4	Ne
AKME-P.5	Ne
AKME-P.6	Ne

AKME-P.7	Ne
AKME-P.8	Ne
AKME-P.9	Ne
AKME-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Taip

Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne
	5 priemonė
Priemonės pavadinimas	Kūltūros ir socialinių santykių re-kreacija
Priemonės rūšis	Veiklos projektai
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	2
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Skatinti vietos gyventojų veikimą kartu, bendravimą ir bendradarbiavimą, siekiant ilgalaikių vietos bendruomenės tikslų. Priemonė suplanuota atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius, susijusius su kultūrinės veiklos trūkumu, motyvacijos stoka, jaunimo aktyvinimu, gyventojų užimtumo ir laisvalaikio užtikrinimu, socialinės izoliacijos mažinimu, o taip pat išnaudojant vietos potencialą, puoselėjama kultūra, tradicijos ir kultūros

	paveldu, plėtojama sakraliniu paveldu. Priemonė tiesiogiai prisideda prie SO8 tikslo, kadangi ja bus skatinamas socialinė įtrauktis, vietos plėtra per santykių rekreaciją teritorijoje. Priemonė tiesiogiai atliepia VPS temą, kadangi skatinama žmogaus, bendruomenės ir santykių rekreacija.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Kultūrinių ir edukacinių renginių skaičiaus augimas, veikimo su partneriu atvejų daugėjimas, daugiau publikacijų apie vietos plėtrą.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekama VP veiklose naudoti technologijas ar produktus, palankius aplinkai ir vietos gyventojui.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama renginiams, tradicinėms šventėms, kultūros, meno ir sporto kolektyvų veiklai, jų bendradarbiavimui, stovykloms, mugėms, edukacinėms programoms, patirties vizitams bei kitoms veikloms vykdyti, verslumo įgūdžiams įgyti, kultūrinėms iniciatyvoms, dirbtuvėms, plenerams, parodoms, informacijai skleisti, pažintinei, švietėjiškai veiklai, leidybai, savanorių, jaunimo, socialiai pažeidžiamų grupių įtraukčiai užtikrinti, bendruomeniškumui skatinti.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	BO, asociacijos, NVO. Partneriai: BO, asociacijos, NVO, sav. administracijos, jų įstaigos ar įmonės, (labai) mažos įmonės, ūkininkai.
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	1. Projektas turi užtikrinti bendradarbiavimą su VVG teritorijoje veikiančia NVO, t.y. projektą įgyvendinti turi bent viena bendruomeninė organizacija ir/arba kita kaimo NVO. 2. Projektas turi užtikrinti bendros veiklos pakankamą teritorinę aprėptį, t.y. projekto naudos gavėjai privalo būti mažiausiai 2 (dviejų) VVG teritorijos

	seniūnijų atstovai. 3. Projektas yra viešojo pobūdžio ir jo rezultatais galės naudotis visi kaimiškos vietovės gyventojai.
Projektų atrankos principai	1. Projekto veikla prisideda prie asmens, gamtos, socialinių santykių ar vietos išteklių re-kreacijos (VPS temos). 2. Didesnis projekto naudos gavėjų skaičius. 3. Pareiškėjas/partneris jaunimo organizacija arba projektas skirtas jaunimui. 3. Naujoviškumas (inovacijos).
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	4
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	20000
Paramos lyginamoji dalis, %	90 proc.
Planuojama paramos suma priemonei, Eur	360 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	18
Paiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Projektų skaičius grindžiamas vietos gyventojų susidomėjimu (per diskusijas, darbo grupės susitikimus, gyventojų ir organizacijų apklausoje) bei turima praeitų laikotarpių patirtimi.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas	Bus organizuojami du ar daugiau kvietimų, per kuriuos bus skatinamos to seniūnijos, kurios dar nebus vykdžiusios vietos projekto pagal priemonę.

Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, privalomai
Pasirinkimo pagrindimas	VP tinkamumo sąlygose nurodyta, kad veiklos įgyvendinamos su partneriais.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Siekiama, kad būtų naudojami inovatyvūs sprendimai.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	3
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Jaunimo įtraukimas į veiklas bus skatinamas papildomais atrankos balais.
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	

R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Ne
R.42	Taip
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
AKME-P.1	Ne
AKME-P.2	Ne
AKME-P.3	Ne
AKME-P.4	Ne
AKME-P.5	Ne
AKME-P.6	Ne
AKME-P.7	Ne
AKME-P.8	Ne
AKME-P.9	Ne

AKME-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip
Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne
	6 priemonė
Priemonės pavadinimas	Kaimo vietovių NVO re-kreacija

Priemonės rūšis	Veiklos projektai
VVG teritorijos poreikių, kuriuos tenkina priemonė, skaičius	1
BŽŪP tikslų, kuriuos įgyvendina priemonė, skaičius	3
Pagrindinis BŽŪP tikslas, kurį įgyvendina VPS priemonė	SO8. Skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę
Ar priemonė prisideda prie 4 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
Ar priemonė prisideda prie 5 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 6 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Ne
Ar priemonė prisideda prie 9 konkretaus BŽŪP tikslo? (tikslas nurodytas 5 lape)	Taip
A dalis. Priemonės intervencijos logika:	
Priemonės tikslas, ryšys su pagrindiniu BŽŪP tikslu ir VVG teritorijos poreikiais (problemomis ir (arba) potencialu), ryšys su VPS tema (jei taikoma)	Siekama sustiprinti vietos NVO gebėjimus prisitaikyti prie naujų iššūkių socialiniame, ekonominiame, kultūriniame ir politiniame gyvenime. Taip pat siekiama, kad NVO atsirastų didesnės galimybės rasti savo prasmingos veiklos finansavimą. Priemonė suplanuota atsižvelgiant į vietos gyventojų poreikius, susijusius su socialinės izoliacijos mažinimu, viešų paslaugų, užimtumo trūkumu. Priemonė tiesiogiai prisideda prie SO8 tikslo, kadangi ja bus skatinamas socialinė įtrauktis, vietos plėtra per bendruomenių rekreaciją teritorijoje. Priemonė tiesiogiai atliepia VPS temą, kadangi skatinama žmogaus ir bendruomenės rekreacija.
Pokytis, kurio siekiama VPS priemone	Ne pelno organizacijų gebėjimų stiprinimas, įvairesnių finansavimo šaltinių pritraukimas, daugiau gerųjų pavyzdžių ir patirties, daugiau publikacijų apie pasiekimus.

Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo d įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Siekama VP veiklose naudoti technologijas ar produktus, palankius aplinkai ir vietos gyventojui.
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo e įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo f įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	0
Kaip priemonė prisidės prie horizontalaus tikslo i įgyvendinimo? (pildoma, jei taikoma)	Skiriami papildomi balai projektams, kurie tenkins gyventojų poreikius, susijusius su maistu ir sveikata arba gerins gyvūnų gerovę
B dalis. Pareiškėjų ir projektų tinkamumo sąlygos, projektų atrankos principai:	
Pagal priemonę remiamos veiklos	Parama skiriama renginių, mokymų, seminarų organizavimui ir kt.
Tinkami pareiškėjai ir partneriai (jei taikomas reikalavimas projektus įgyvendinti su partneriais)	BO, asociacijos, NVO (registruotos ir vykdančios veiklą VVG teritorijoje ne trumpiau kaip 2 m.).
Priemonės tikslinė grupė (pildoma, jei nesutampa su tinkamais pareiškėjais ir (arba) partneriais)	
Tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir projektams	1. Projektu sprendžiama konkreti socialinė, ekonominė ar organizacinė problema. 2. Projektas bus vykdomas etapais, apima įvairias veiklas.
Projektų atrankos principai	1. Didesnis projekto naudos gavėjų skaičius. 2. Projekto rezultatai praplečia galimybes gauti finansavimą iš įvairesnių (naujoviškų) šaltinių. 3. Projektas vykdomas su partneriu. 3. Naujoviškumas (inovacijos).
Planuojamų kvietimų teikti paraiškas skaičius	3
C dalis. Paramos dydžiai:	
Didžiausia paramos suma vietos projektui, Eur	5000
Paramos lyginamoji dalis,%	90 proc.

Planuojama paramos suma priemonei, Eur	25 000,00
Planuojama paremti projektų (rodiklis L700)	5
Paiškinimas, kaip nustatyta rodiklio L700 reikšmė	Projektų skaičius grindžiamas vietos gyventojų susidomėjimu (per diskusijas, darbo grupės susitikimus, gyventojų ir organizacijų apklausoje) bei turima praeitų laikotarpių patirtimi.
D dalis. Priemonės indėlis į ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų įgyvendinimą:	
Subregioninės vietovės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas?	Taip
Pasirinkimo pagrindimas	Bus organizuojami du ar daugiau kvietimų, per kuriuos bus skatinamos tų seniūnijų organizacijos, kurios dar nebus dalyvavusios priemonės veiklose.
Partnerystės principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų vykdomi su partneriais?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Planuojama skatinti partnerystę suteikiant projektams papildomus balus už partnerių turėjimą.
Inovacijų principas:	
Ar siekiama, kad pagal priemonę finansuojami projektai būtų skirti inovacijoms vietos lygiu diegti?	Taip, pasirinktinai
Pasirinkimo pagrindimas	Inovatyvus gebėjimų ir žinių perdavimas bei pritaikymas yra rezultatyvių veiklų garantas.
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	1
Lyčių lygybė ir nediskriminavimas:	

Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
Jaunimas:	
Ar pagal priemonę finansuojami projektai, skirti jaunimui?	Ne
Pasirinkimo pagrindimas (jei taip, kaip bus užtikrinta)	Netaikoma
E dalis. Priemonės rezultato rodikliai:	
SP rezultato rodiklių taikymas priemonei:	
R.3	Ne
R.37	Ne
R.39	Ne
R.41	Ne
R.42	Ne
VPS rodiklių taikymas priemonei:	
AKME-P.1	Ne
AKME-P.2	Ne

AKME-P.3	Ne
AKME-P.4	Ne
AKME-P.5	Ne
AKME-P.6	Ne
AKME-P.7	Ne
AKME-P.8	Ne
AKME-P.9	Ne
AKME-P.10	Ne
F dalis. Pagal priemonę remiamų projektų pobūdis:	
Remiami pelno projektai	Ne
Remiami projektai, susiję su žinių perdavimu, įskaitant konsultacijas, mokymą ir keitimąsi žiniomis apie tvarią, ekonominę, socialinę, aplinką ir klimatą tausojančią veiklą (aktualu rodikliui L801)	Ne
Remiami projektai, susiję su gamintojų organizacijomis, vietinėmis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir kokybės schemomis, įskaitant paramą investicijoms, rinkodaros veiklą ir kt. (aktualu rodikliui L802)	Ne
Remiami projektai, susiję su atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumais, įskaitant biologinę (aktualu rodikliui L803)	Ne
Remiami projektai, prisidedantys prie aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų įgyvendinimo kaimo vietovėse (aktualu rodikliui L804)	Taip

Remiami projektai, kurie kuria darbo vietas (aktualu rodikliui L805)	Ne
Remiami kaimo verslų, įskaitant bioekonomiką, projektai (aktualu rodikliui L806)	Ne
Remiami projektai, susiję su sumanių kaimų strategijomis (aktualu rodikliui L807)	Ne
Remiami projektai, gerinantys paslaugų prieinamumą ir infrastruktūrą (aktualu rodikliui L808)	Ne
Remiami socialinės įtraukties projektai (aktualu rodikliui L809)	Ne

10.5. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)

VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS) aprašyta **5 priede**.

10.6. VPS priemonių rezultato rodikliai

VPS priemonių rezultato rodikliai, jų reikšmių pagrindimas ir planuojamų sukurti darbo vietų paskirstymas pagal amžių ir lytį pateikti **4 priede**.

11. Preliminarus VPS įgyvendinimo planas

VPS priemonės numeris	VPS priemonė	2024 m.				2025 m.			
		I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.	I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.
1 priemonė	Kaimo ekonomikos re-kreacija	550 000,00	4	550 000,00		110 000,00			
2 priemonė	Bendruomenės (gyvybingumo) re-kreacija	100 000,00	2	100 000,00		50 000,00			
3 priemonė	Socialinio verslo re-keacija	140 000,00	2	140 000,00					
4 priemonė	Viešosios erdvės re-kreacija	80 000,00	2	80 000,00					

VPS priemonės numeris	VPS priemonė	2024 m.				2025 m.			
		I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.	I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.
5 priemonė	Kūltūros ir socialinių santykių re-kreacija	360 000,00	4	360 000,00		80 000,00			
6 priemonė	Kaimo vietovių NVO re-kreacija	25 000,00	3	25 000,00		10 000,00			
7 priemonė	VVG re-kreacija	10 000,00	0	0,00					
8 priemonė	VVG tarptautiškumo re-kreacija	20 000,00	0	0,00					
	Iš viso	0,00	250 000,00	0,00	0,00	0,00	440 000,00	0,00	0,00

Pastaba: Faktinis kvietimų skaičius konkrečiais metais gali nesutapti su lentelėje nurodytu. Konkrečių metų kvietimai suplanuojami rengiant metinį kvietimų grafiką, kuris skelbiamas VVG svetainėje.

VPS priemonės numeris	VPS priemonė	2026 m.				2027 m.			
		I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.	I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.
1 priemonė	Kaimo ekonomikos re-kreacija		110 000,00				110 000,00		
2 priemonė	Bendruomenės (gyvybingumo) re-kreacija		50 000,00						
3 priemonė	Socialinio verslo re-keacija						70 000,00		
4 priemonė	Viešosios erdvės re-kreacija		40 000,00						
5 priemonė	Kūltūros ir socialinių santykių re-kreacija		100 000,00				80 000,00		
6 priemonė	Kaimo vietovių NVO re-kreacija		5 000,00						
7 priemonė	VVG re-kreacija								
8 priemonė	VVG tarptautiškumo re-kreacija								
	Iš viso	0,00	305 000,00	0,00	0,00	0,00	260 000,00	0,00	0,00

Pastaba: Faktinis kvietimų skaičius konkrečiais metais gali nesutapti su lentelėje nurodytu. Konkrečių metų kvietimai suplanuojami rengiant metinį kvietimų grafiką, kuris skelbiamas VVG svetainėje.

12.VPS finansinis planas

12.1. VPS išlaidos pagal išlaidų kategorijas ir priemonių rūšis

1	2	3	4	5	6	7
Išlaidų kategorija	Priemonės kodas (bendras)	Priemonės rūšis	VPS priemonių skaičius	Planuojama paramos suma, Eur	Išlaidų dalis, nuo atitinkamos kategorijos išlaidų,%	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-01	Ne žemės ūkio verslo pradžia	0	0,00	0,0	100
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-02	Ne žemės ūkio verslo plėtra	0	0,00	0,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-03	Ne žemės ūkio verslo kūrimas ir plėtra	1	550 000,00	43,8	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-04	Ūkio subjektų (fizinį ir (arba) juridinių asmenų) bendradarbiavimas	0	0,00	0,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-05	Žemės ūkio verslas	0	0,00	0,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-06	Socialinis verslas	1	140 000,00	11,2	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-07	Bendruomeninis verslas	1	100 000,00	8,0	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-08	Viešųjų paslaugų prieinamumo didinimas (ne pelno)	1	80 000,00	6,4	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-09	Veiklos projektai	2	385 000,00	30,7	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	LEADER-20VVG-10	Mokymų projektai	0	0,00	0,0	
VPS administravimo išlaidos	LEADER-20VVG-11	Teritorinis VVG bendradarbiavimas	1	10 000,00	3,2	100
VPS administravimo išlaidos	LEADER-20VVG-12	Tarptautinis VVG bendradarbiavimas	1	20 000,00	6,4	
VPS administravimo išlaidos	-	VVG veiklos išlaidos	0	233 750,00	74,5	
VPS administravimo išlaidos	-	VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo išlaidos	0	50 000,00	15,9	
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos, iš viso				1 255 000,00	80,0	100
VPS administravimo išlaidos, iš viso				313 750,00	20,0	
Iš viso				1 568 750,00	100	100

12.2. Metinis VPS išlaidų planas

1	2	3	4	5	6	7	8
Išlaidų kategorija	Planuojama išlaidų suma, iš viso, Eur	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Planuojama metinė išlaidų suma, Eur							
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	1 255 000,00	250 000,00	440 000,00	305 000,00	260 000,00	0,00	0,00
VPS administravimo išlaidos (be VVG bendradarbiavimo projektų išlaidų)	283 750,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VVG bendradarbiavimo projektų išlaidos	30 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Iš viso	1 568 750,00	250 000,00	440 000,00	305 000,00	260 000,00	0,00	0,00
Planuojama metinė išlaidų dalis,%							
Vietos projektų įgyvendinimo išlaidos	100,00	19,92	35,06	24,30	20,72	0,00	0,00
VPS administravimo išlaidos (be VVG bendradarbiavimo projektų išlaidų)	0,00						
VVG bendradarbiavimo projektų išlaidos	0,00						
Iš viso	80,00	15,94	28,05	19,44	16,57	0,00	0,00

13. ES ir nacionalinių horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

1	2
VPS priemonių skaičius, iš viso	8
Subregioninės vietovės principas:	
VPS priemonių, pagal kurias siekiama, kad finansuojami projektai apimtų visas VVG teritorijos seniūnijas, skaičius	2
Partnerystės principas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai turi būti PRIVALOMAI vykdomi su partneriais, skaičius	4
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai gali būti PASIRINKTINAI vykdomi su partneriais, skaičius	1
Inovacijų principas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai turi būti PRIVALOMAI skirti inovacijoms vietos lygiu diegti, skaičius	0
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai gali būti PASIRINKTINAI skirti inovacijoms vietos lygiu diegti, skaičius	8
Planuojama paremti projektų, iš viso (rodiklis L700)	41
Planuojama paremti projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti (rodiklis L710)	12
Projektų, skirtų inovacijoms vietos lygiu diegti, dalis, %	0,292682927
Lyčių lygybei ir nediskriminavimas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai, skirti lyčių lygybei ir nediskriminavimui, skaičius	0
Jaunimas:	
VPS priemonių, pagal kurias finansuojami projektai, skirti jaunimui, skaičius	1

13.1. Subregioninės vietovės principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Rengdama naują VPS, VVG laikėsi subregioninės vietovės principo, siekė nustatyti VVG teritorijos plėtros problemas, identifikuoti galimus jų sprendimus, apibrėžti vietos plėtros kryptis ir ilgalaikę vietovės įvaizdžio viziją. Tikslinė kaimo plėtros politikos įgyvendinimo vietovė yra nedidelė, vienalytė, socialiai nesusiskaidžiusi teritorija, kurią sieja bendra istorija, tradicijos, vietos ypatumai, bendri poreikiai ir lūkesčiai.

Norint tinkamai įgyvendinant subregioninės vietovės principą, svarbu atlikti išsamią Kelmės rajono kaimo vietovių analizę, išanalizuoti turimus teritorijos išteklius: gyventojus, veiklas, kraštovaizdį, paveldą, paslaugas ir kt. VVG teritorijos duomenys, jos išskirtinumas, identitetas, ištekliai ir kitos ypatybės, taip pat vietos gyventojų poreikiai pateikti VPS analizės dalyse.

Rengiant naują VPS, didelis dėmesys skirtas visų suinteresuotų šalių įtraukimui, tad siekiant ištirti rajono kaimo vietovių gyventojų poreikius, jų gebėjimus įgyvendinti veiksmus, susijusius su Kelmės rajono plėtra, organizuoti susitikimai su visomis Kelmės rajono kaimo vietovių bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, kaimiškųjų seniūnijų, savivaldos, verslo sektoriaus atstovais. Informacinių susitikimų metu buvo atliekama smulkesnių teritorinių vienetų poreikių analizė, taip pat aptariamos projektų idėjos. Iš viso organizuota po tris susitikimus kiekvienoje seniūnijoje, taip pat vyko ir nuotoliniai susitikimai.

Siekiant užtikrinti šio principo laikymąsi, vyko internetinė VVG teritorijos gyventojų ir organizacijų poreikių apklausa. Apklausos dalyvių paprašyta pasidalinti nuomone apie gyvenimą VVG teritorijoje – kuo jie labiausiai didžiuojasi čia gyvendami, su kokiais opiausiais problemomis tenka susidurti, kokių turi idėjų ir pasiūlymų. Gyventojų ir organizacijų nuomonė turi itin svarbią įtaką rengiant VPS, galintį prisidėti prie efektyvaus gyvenimo sąlygų pagerinimo ir kryptingos teritorijos plėtros.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant VPS bus laikomasi subregioninio teritorinio principo. VVG apjungs visus kaimo plėtros dalyvius – pilietinės visuomenės, nevyriausybinių organizacijų, verslo, savivaldos atstovus – ekonominių, socialinių VVG teritorijos problemų sprendimui, bendrai veiklai ir bendriems projektams, kursiantiems reikšmingą pridėtinę vertę VVG teritorijoje.

Kiekvienoje bendruomenėje bus organizuojami įvairūs mokymai, seminarai vietos bendruomenėms, kitoms nevyriausybiniams organizacijoms, pavieniams gyventojams, ūkininkams ir vietos verslininkams, kurių metu bus identifikuotos vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. Mokymų, seminarų metu daugiausiai dėmesio bus skiriama skirtingų sektorių partnerystei ir pasikeitimui gerąja patirtimi. Diskusijos ir dalijimasis lūkesčiais sudarys sąlygas gimti projekto idėjoms, įtakosiančioms veiksmus, orientuotus į Kelmės rajono kaimo vietovių identiteto puoselėjimą, išskirtinumą bei inovatyvumą.

VVG viešins šias veiklas interneto svetainėje ir socialiniuose tinkluose, plati informacijos skaida sudarys sąlygas užtikrinti informacijos apie vietos plėtros strategiją prieinamumą ir galimybes visiems galimiems kaimo plėtros dalyviams prisidėti įgyvendinant vietos plėtros strategijos tikslus.

13.2. „Iš apačios į viršų“ principas

Principo „iš apačios į viršų“ esmė – aktyvus vietos veikėjų bendradarbiavimas ir įsitraukimas į vietos plėtros procesus. Taikant šį principą, suteikiama galimybė vietos organizacijoms ir gyventojams dalyvauti formuojant ir įgyvendinant vietos politiką, inicijuoti permainas kaimo vietovėse ir aktyviai jas įgyvendinti. Šis principas skatina įtraukti į problemų nustatymo ir sprendimo procesus bendruomenės narius, kurie gali pasiūlyti sprendimo būdus, pagrįstus vietos problemų bei išteklių suvokimo samprata. Siekiant, kad VPS atspindėtų visų VVG teritorijos gyventojų poreikius, itin didelis dėmesys buvo skiriamas įvairių tikslinių grupių įtraukimui į VPS rengimo procesą.

VVG strategijos rengimui sudarė neformalią darbo grupę, į kurią įtraukė pilietinės visuomenės, bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų, verslo, savivaldos, jaunimo atstovus. Organizuoti susitikimai seniūnijose, konsultuotasi su vietos gyventojais – skirtas reikšmingas dėmesys ir pastangos, siekiant apjungti visus gyventojus bendram tikslui ir ateities vizijai. Atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės, gamtos išteklių situacijos analizę ir SSGG, vietos bendruomenė įtraukta vykdant vietos gyventojų ir organizacijų atstovų apklausą. Remiantis seniūnijose vykusių renginių bei atliktos gyventojų poreikių analizės rezultatais parinkti VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys, atspindinčios plačios VVG teritorijos visuomenės poreikius ir lūkesčius.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

VPS įgyvendinimo metu Kelmės VVG aktyviai bendradarbiaus su rajono bendruomeninėmis ir kitomis nevyriausybiniomis organizacijomis, pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovais. Bus siekiama efektyvios komunikacijos ir bendradarbiavimo, sutelkiant pastangas bendro tikslo labui.

Rengiant kvietimų teikti vietos projektus dokumentaciją, kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, tvirtinant vietos projektus, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną bei vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimą bus taikomos aktyvaus bendradarbiavimo ir mokymo

priemonės. VVG administracija ir valdyba bus atsakingos už pagalbos ir konsultacijų teikimą vietos projektų pareiškėjams įgyvendinant planuotus projektus.

Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas Kelmės rajono gyventojams bus publikuojami vietos spaudos leidiniuose, Kelmės VVG, savivaldybės bei Nacionalinės mokėjimo agentūros internetiniuose tinklapiuose. VPS įgyvendinimo rezultatai etapais bus pristatomi konferencijose, organizuojamuose mokymuose bei aptariami per įvairius susitikimus, kuriuose bus kviečiami dalyvauti visų sektorių, kurie numatyti kaip potencialūs vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai, atstovai, t.y. nevyriausybinės organizacijos (bendruomeninės, viešosios įstaigos, jaunimo ir kitos organizacijos); smulkūs verslo subjektai, ūkininkai; vietos valdžios atstovai.

Įgyvendinant VPS, kaip viena iš teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklų, yra mokymai, kurie užtikrintų, kad laikotarpis, skirtas projektų paraiškų teikimui, buvo efektyvus ir pakankamas tam procesui pasiruošti, projektai būtų vykdomi sklandžiai bei būtų vykdoma VPS stebėseną ir pristatomi įgyvendinimo rezultatai. Planuojama į mokymus kviešti rajono bendruomeniniais ir kitomis nevyriausybines organizacijas bei kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus.

Vykdam VPS įgyvendinimo stebėseną bus pasitelkiamas VVG visuotinis narių susirinkimas, kurį sudaro fiziniai ir juridiniai asmenys, atstovaujantys įvairias organizacijas, įmones ir įstaigas veikiančias Kelmės rajone, ir kuriam VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas.

Siekiant aktyvinti visuomenės narių bendravimą VPS įgyvendinimo laikotarpiu, VVG organizuos susitikimus su Lietuvos ir užsienio VVG partneriais, dalyvaus tarptautinių ir tarptautinių projektų įgyvendinime, taip bus sudaromos sąlygos keistis gerąja patirtimi siekiant darnios ir integruotos VVG teritorijos plėtos.

13.3. Partnerystės principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Kuriant efektyvią VPS, galinčią turėti reikšmingą įtaką sprendžiant VVG teritorijos iššūkius ir sudarančią sąlygą kryptingai teritorijos plėtrai, VVG į strategijos rengimą siekė įtraukti atstovus iš įvairių sektorių. Tam prielaidas sudarė pati VVG sudėtis, kurioje proporcingai atstovaujami pagrindiniai vietos plėtrą įtakojančios sektoriai: verslo, vietos valdžios, NVO ir kaimo bendruomenių bei kitų socialinių, ekonominių partnerių. Rengiant VPS inicijuotas idėjų generavimas ir diskusijos tarp visų interesų grupių, taip aktyvinant visuomenę ir siekiant priimti ilgalaikį teigiamą pokytį kuriančius sprendimus vietos lygiu.

Taip pat Kelmės VVG užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką – VVG yra atvira naujiems nariams bei kuo didesniai visuomenės įsitraukimą į VVG vykdomą veiklą.

Siekiant užtikrinti partnerystės principo laikymąsi, rengiant VPS, aprašant jos priemones, veiklos sritis bei sudarant finansinį planą reguliariai buvo organizuojami susitikimai su VVG valdyba, gauti rezultatai taip pat aptariami visuotiniuose susirinkimuose

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Siekdama geriausių rezultatų, VVG stiprins bendradarbiavimą tarp pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios. Įgyvendinant VPS bus laikomasi tokios pat Kelmės VVG ir sprendimo priėmimo organų struktūros. Būtina valdybos narių rotacija, kaip numatyta įstatuose, vyks kas 3 metai, proporcingai nuo kiekvieno – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios – sektoriaus keičiant bent 1/3 kolegialaus Asociacijos valdymo organo narių, taip užtikrinant lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią VVG veiklą.

Taip pat, siekiant sumažinti konfliktų tikimybę ir palengvinti sprendimų priėmimą, dėl projektų finansavimo VVG administracija ir valdybos nariai, vykdam funkcijas numatytas tiesioginiuose pareiginiuose nuostatuose ar Kelmės VVG steigimo dokumentuose, organizuos susitikimus su potencialiais projektų teikėjais ir vykdytojais, vietos verslininkais ir ūkininkais. Susitikimų metu bus

aptariamoms projektų idėjos, ieškoma bendrų plėtros kryptų ir galimybių pasinaudoti jau turimais ištekliais, bei infrastruktūra. Dar vienas svarbus šių susitikimų uždavinys – įgyvendinant partnerystės principą, kartu įgyvendinti ir teritorinį, t.y. siekti, kad VPS lėšos bendru sutarimu būtų paskirstytos tolygiai ir tikslingai visoje Kelmės VVG teritorijoje.

VVG interneto svetainėje ir socialiniuose tinkluose bus patalpinta informacija apie galimybę prisijungti prie VVG komandos, kadangi VVG yra atvira organizacija naujiems aktyviems nariams.

13.4. Bendradarbiavimo principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Bendradarbiavimas gali padėti VVG savo vietinę veiklą padaryti intensyvesnę. Jis gali suteikti galimybę išspręsti tam tikras problemas ar padidinti vietinių išteklių vertę. VVG bendradarbiauja su visomis vietos veiklos grupėmis, dalyvauja VVG tinkle ir apskrities VVG veikloje. Rengiant VPS, bendradarbiauta su socialiniais partneriais ir įvairiomis VVG teritorijoje veikiančiomis organizacijomis. Taip pat vykdyti įvairūs bendradarbiavimo projektai, susitikimai, kurių metu dalintasi patirtimi ir žiniomis.

VVG sutelkia ir sujungia esamus valstybinio, privačiojo, pilietinio ir savanoriško sektorių žmogiškuosius ir finansinius išteklius, suburia vietinius subjektus į kolektyvinius projektus ir daugiasektorinę veiklą tam, kad būtų pasinaudota bendradarbiavimu, bendrąja nuosavybe ir pasiekta kritinė masė, reikalinga vietovės ekonominiam konkurencingumui pagerinti. Bendradarbiavimas pagerina įvairių kaimo subjektų, neretai turinčių nedaug bendro darbo patirties, dialogą ir dalijimąsi žiniomis, VVG organizuojamomis konsultacijomis bei diskusijomis palengvindamos derybas dėl sprendimų. Dėl skirtingų partnerių sąveikos palengvinami prisitaikymo ir pokyčių žemės ūkio sektoriuje procesai, aplinkos klausimų įtraukimas, kaimo ekonomikos diversifikavimas ir gyvenimo kokybės gerinimas.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Kelmės VVG planuoja ir ateityje, per vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpį, bendradarbiaudama siekti tarptautinių projektų tęstinumo ir naujų projektų idėjų įgyvendinimo, tačiau tolimesnis šio principo laikymas labai priklausys nuo turimų Kelmės VVG lėšų ir galimybių teikti teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektus. Kelmės VVG ketina inicijuoti bendradarbiavimo ryšių užmezgimą ir bendrų projektų įgyvendinimą su aplinkinių rajonų vietos veiklos grupėmis, taip pat organizuoti patirties mainus, dalinimosi patirtimi mokymus, skirtus socialinio verslo pradininkams su kitomis VVG tinklo narėmis.

VVG ir toliau planuoja kryptingai plėsti partnerių ratą ir vystyti produktyvius ir glaudžius ryšius su kitomis VVG. Tinklaveika bus organizuojama siekiant paskatinti keitimąsi gerąja patirtimi, tarpusavio partnerystę. Bus siekiama su gyventojais dalintis informacija ir užtikrinti grįžtamąjį ryšį vykdant VVG veiklos komunikaciją interneto svetainėje, socialiniuose tinkluose, partnerių komunikacijos kanaluose, žiniasklaidoje ir kt.

13.5. Inovacijų principas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Rengiant vietos plėtros strategiją Kelmės VVG siekė užtikrinti novatoriškas bendradarbiavimo formas, susitikimų, apklausų ir diskusijų metu vietos gyventojai, nevyriausybinės organizacijos, verslo bei valdžios atstovai sutarė diegti vietos plėtros inovacijas, taip prisitaikant prie šiuolaikinių tendencijų ir išnaudojant efektyvias plėtros galimybes.

Per šiuolaikines informacines priemones buvo derinami VPS rengimo procesai, vyko informacijos sklaida. Siekiant, kad dalijimasis informacija taptų žymiai greitesnis ir patogesnis, dokumentų dalijimasis vyko internetinėje erdvėje, pvz. Google Docs platformoje, taip pat dažnai rengti nuotoliniai susitikimai įvairiose tam skirtose platformose, tokiose kaip Microsoft Teams ir kt.

Rengiant VPS naudotos informacinės erdvės: Kelmės r. sav. interneto puslapis, VVG interneto svetainė ir Facebook paskyra

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant naują VPS, inovacijų diegimas bus skatinamas bendradarbiaujant, gilinant suinteresuotų šalių žinias pačios inovacijos ir jos supratimo plačiąja prasme srityje. Planuojama organizuoti bendrus mokymus, užsiėmimus su Kelmės rajone veikiančiu verslu, pelno nesiekiančiomis organizacijomis, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Tikslinės grupės bus skatinamos kurti tinklus ir panaudojant skirtingą patirtį ir praktiką kuriant inovacijas. Planuojama organizuoti diskusijas, praktines darbo grupes, mokymus dėl inovacijų taikymo vietos projektuose.

Atrenkant vietos projektus, pagal tam tikras priemones, pirmumas bus taikomas tiems projektams, kurie įgyvendina inovacijas šalies ir (arba) teritorijos mastu. VVG įgyvendindama VPS sieks, kad įgyvendinami vietos projektai skatintų inovacijų kūrimą, diegimą socialinėje srityje, siekiant socialinės įtraukties didinimo, priimti ir įgyvendinti išsamias mokymosi visą gyvenimą programas.

VVG savo veikloje nuolat siekia ugdyti kūrybingą ir inovatyvią visuomenę, skatinti gyventojų verslumą, technologines ir socialines inovacijas, atliepiančias paklausą ir vartotojų poreikius.

13.6. Jaunimas

Principo laikymasis rengiant VPS:

VVG rengdama VPS didelį dėmesį skyrė VVG teritorijoje gyvenantiems jauniems žmonėms. Organizuojant VVG valdymo organo darbą, Kelmės VVG valdyboje išrinkti 7 asmenys iki 40 metų amžiaus, t.y. 58,3 proc. visų valdybos narių. Šį skaičių sieksime išlaikyti visą VPS įgyvendinimo laikotarpį.

VVG, siekdama sudaryti palankias sąlygas nuosekliai ir kokybiškai jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veiklai, siekiant aktyvesnio jaunimo įsitraukimo į organizuotą veiklą, norėdama įtraukti jaunus žmones į savo pačių problemų analizavimą bei sprendimą, į VPS rengimo metu organizuotus susitikimus kvietė kaimo bendruomenių jaunimą ir su jaunimu dirbančių organizacijų atstovus. Diskutuota apie jaunimo iškeltas problemas, siūlytos idėjos projektams. Tam tikrose VPS priemonėse jaunimo įtrauktį numatėme kaip vieną iš projektų atrankos kriterijų

Taip pat jaunimas į VVG teritorijos situacijos ir poreikių analizės procesą įsitraukė per gyventojų nuomonės tyrimą.

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną, bus stebima projektų rezultatų įtaka jaunimo amžiaus grupei vertinant, kokių skaičių projektų pateikė jauni žmonės, kiek jaunimo naudojasi pagerinta infrastruktūra, įsitraukė į bendruomenines ir NVO veiklas, sėkmingai pasinaudojo įsidarbinimo galimybe. Planuojama, kad į VPS įgyvendinimo eigos, metinių ataskaitų pristatymo ir aptarimo renginius bus kviečiami jaunimo atstovai.

Jauni asmenys bus įtraukti į visus VPS administravimo ir įgyvendinimo procesus. Informacija, kokios yra galimybės rengti ir įgyvendinti vietos jaunimui iš VPS lėšų finansuojamus projektus, bus teikiama skelbiat kvietimus rengti vietos projektų paraiškas. Potencialūs pareiškėjai taip pat

informuojami, jog projektams, kurių naudos gavėjai yra jaunimas, bus skiriami papildomi naudos ir kokybės balai.

Jaunimas ir su jaunimu dirbančių organizacijų atstovai bus kviečiami į visus Kelmės VVG renginius, konferencijas, organizuojamas gerosios patirties ar kitas su vietos plėtros strategijos priemonių įgyvendinimu susijusias keliones.

13.7. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas

Principo laikymasis rengiant VPS:

Šalyje pasiekta reikšminga pažanga įtvirtinant moterų ir vyrų lygias galimybes. Tačiau vis dar daugelis darbo rinkos rodiklių (nedarbo, skurdo lygis, darbo rinkos susiskaidymas į „vyriškas“ ir „moteriškas“ ar rasės profesijas, gaunamas atlygis už darbą ir kt.) rodo, kad praktikoje vyrų ir moterų padėtis skiriasi. Dėl šios priežasties VVG lyčių lygybės ir nediskriminavimo principo laikymuisi teikia didelę reikšmę ir naujoje VPS numatė priemones, leidžiančias integruoti lyčių lygybės ir nediskriminavimo aspektus.

Rengiant VPS, Kelmės VVG iniciavo tų grupių, kurios šiame procese turėjo galimybę būti silpniau išgirstos, įtraukimą. Vykdytoje anketinėje apklausoje, konsultaciniuose-informaciniuose renginiuose buvo sudarytos galimybės dalyvauti visiems rajono gyventojams, nepriklausomai nuo tautinės kilmės, religinių įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties ar lytinės orientacijos, kviečiant atvirai išsakyti savo ar atstovaujamos grupės nuomonę, poreikius, siūlymus ir pastabas

Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant vietos plėtros strategiją taip pat bus laikomasi moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo horizontaliojo principo. Lygybę ir nediskriminavimo principą numatoma taikyti kiekviename vietos plėtros strategijos įgyvendinimo etape:

- organizuojant vietos veiklos grupės administracijos darbą darbuotojai nebus diskriminuojami dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;
- organizuojant vietos veiklos grupės valdymo organo darbą bus užtikrinamas lyčių lygybės principas bei valdymo organo narių nediskriminavimas dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;
- kviečiant teikti vietos projektų paraiškas bus užtikrinamas lyčių lygybės principas bei pareiškėjų nediskriminavimas dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;
- tvirtinant vietos projektus bus užtikrinamas pareiškėjų nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;
- pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bus užtikrinamas nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, visi suinteresuoti asmenys turės galimybę dalyvauti pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus;
- vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas bus užtikrinamas nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, visi suinteresuoti asmenys turės galimybę jose dalyvauti.

14. VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiksmai

14.1. Informacija apie VPS viešinimą ir derinimą su visuomene VPS rengimo metu

VPS rengimo metu gautos pastabų ir veiksmų, kurių buvo imtasi reaguojant į pastabas, suvestinė pateikta **6 priede**.

14.2. VPS viešinimo ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo strategija VPS įgyvendinimo metu

VVG reguliariai informuoja gyventojus, projektų vykdytojus ir potencialius pareiškėjus apie VVG veiklą interneto puslapyje <https://www.kelmevvg.lt/>, FB <https://www.facebook.com/Kelmesvvg>. Puslapyje ir FB – informacija talpinama tiek apie VVG, tiek ir kitų organizacijų, susijusių su kaimo plėtra planuojamus renginius ar kitą aktualią informaciją.

2024-2029 m. VPS viešinimo ir gyventojų aktyvumo skatinimo strategijos **tikslas** – skatinti VVG teritorijos gyventojus aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime, siekiant geresnės gyvenimo kokybės kaimo vietovėse.

Strategijos **uždaviniai**:

- ✓ Informuoti potencialius pareiškėjus bei naudos gavėjus apie galimybes teikti vietos projektus;
- ✓ Konsultuoti potencialius pareiškėjus, vietos projektų vykdytojus, naudos gavėjus rengiant ir įgyvendinant projektus.
- ✓ Vykdyti įgyvendinamų vietos projektų sklaidą.

Viešinimo kanalai: VVG interneto svetainė, facebook paskyra, VVG teritorijoje veikiančių organizacijų, įstaigų, verslo subjektų interneto svetainės, socialiniai tinklai, vietinė spauda ir portalai, susitikimai su tikslinėmis grupėmis, įvairūs vietos renginiai, viešinimo plakatai.

Potencialiems pareiškėjams bei projektų vykdytojams bus reguliariai vykdomos šios viešinimo veiklos:

- ✓ Informavimas apie VPS įgyvendinamas priemones ir planuojamus kvietimus.
- ✓ Konsultavimas ir/ar mokymai dėl vietos projektų rengimo ir jų įgyvendinimo.
- ✓ Vykdomas įgyvendinamos VPS vietos projektų viešinimas ir informacijos sklaida.

15.VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistema

15.1. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo sistemos apibūdinimas

VVG nariai stengiasi praktiškai vadovautis apibrėžtomis vertybėmis tiek vietos plėtros strategijos rengimo, tiek jos įgyvendinimo laikotarpiu. Siekiant efektyviai organizuoti VVG narių darbą, užtikrinti vietos plėtros strategijos įgyvendinimo valdymą ir stebėseną buvo priimtos darbo taisyklės:

- kiekvienų metų pabaigoje VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui;
- VVG valdyba į susirinkimus renkasi ne rečiau nei 1 kartą į ketvirtį. Susirinkimai protokoluojami, protokolai sutvarkomas per 3 darbo dienas ir pateikiamas saugoti VVG biure;
- VVG valdybos nariai nedalyvavę susirinkime supažindinami su priimtais sprendimais, tačiau jie negali reikalauti pakeisti priimtų sprendimų;
- VVG valdybos susirinkimų metu yra taikomi komandinio darbo principai – vykdomas darbas grupėse, išklausoma kiekvieno nuomonė, sprendimus stengiamasi priimami konsensuso būdu išdiskutavus visus pasiūlymus;
- siekiant išvengti interesų konflikto kiekvienas VVG valdybos narys ir administracijos darbuotojas deklaruoja viešus ir privačius interesus;
- siekiant užtikrinti sprendimų skaidrumą tvirtinant vietos projektus, VVG valdybos nariai, kurių interesai galimai susiję su interesais projekte, nuo vietos projekto svarstymo nusišalina;
- siekiant išvengti klaidų, kylančių įgyvendinant vietos projektą ir užtikrinant jo tęstinumą, VVG valdybos nariai atlieka projektų lankymą vykdymo vietose ir rekomendacinio pobūdžio vertinimą (bent vieną kartą per projekto priežiūros laikotarpį).

15.2. VPS įgyvendinimo vidaus valdymo, stebėsenos ir vertinimo funkcijos pagal subjektus

15.2.1.	VVG nariai	• tvirtina parengtą vietos plėtros strategiją; • vertina ir tvirtina kasmetinę vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą; • vykdo VVG darbo skaidrumo, viešumo, tinkamo finansų panaudojimo užtikrinimą ir priežiūrą; • tvirtina vietos plėtros strategijos pakeitimus; • įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas.
15.2.2.	VVG kolegialaus valdymo organo nariai	• vadovauja VVG veiklai laikotarpiuose tarp visuotinių narių susirinkimų; • priima sprendimus dėl dalyvavimo kitoje projektinėje veikloje • priima ir atleidžia vietos plėtros strategijos administracijos vadovą, finansininką (-us), administratorių (-ius), viešųjų ryšių specialistą (-us); • tvirtina kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; • priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo; • priima sprendimus dėl dalyvavimo VVG tinklo veikloje; • atlieka projektų lankymą vykdymo vietose ir rekomendacinio pobūdžio vertinimą (bent vieną kartą per projekto priežiūros laikotarpį); • įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas.
15.2.3.	VPS administravimo vadovas	• atlieka vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėseną ir teikia kasmetines ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui; • rengia ir VVG valdymo organui tvirtinti teikia kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; • vykdo VVG veiklos dokumentų (siunčiamų ir gaunamų raštų, įsakymų, sutarčių) registrą; • rengia VVG viešųjų pirkimų dokumentus ir atlieka pirkimus; • vykdo pateiktų vietos projektų registravimą ir vertinimą; • administruoja vietos plėtros strategiją: pildo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ataskaitas ir kartu su papildomais dokumentais pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai; • administruoja vietos projektus: vertina vietos projektų vykdytojų viešuosius pirkimus; • atlieka vietos projektų bylų formavimą (vedimą); • organizuoja vietos projektų atrankos posėdžius; • atstovauja VVG interesus nacionalinių ir tarptautinių tinklų veikloje; • dalyvauja „Leader“ metodo įgyvendinimo darbo grupių ir priežiūros komitetų veikloje.

15.2.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	• vykdo VVG apskaitos politiką; • organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitinių metų duomenys būtų teisingai ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams; • vykdo VVG finansinių dokumentų registrą; • vykdo pateiktų vietos projektų vertinimą; • administruoja vietos plėtros strategiją: pildo vietos plėtros strategijos mokėjimo prašymus ir kartu su papildomais dokumentais pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai; • administruoja vietos projektus: priima ir tikrina vietos projektų vykdytojų mokėjimo prašymus; rengia vietos projektų vykdymo sutartis ir atlieka jų pakeitimus; atlieka vietos projektų patikras vietoje.
15.2.5.	VPS administratorius (-iai)	• vykdo VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų konsultavimą projektinių idėjų atitikimo vietos plėtros strategijos klausimais; • vykdo potencialių vietos projektų vykdytojų mokymą paraiškų pildymo, mokėjimo prašymų ir ataskaitų pildymo, ir su jais susijusių papildomų dokumentų rengimo klausimais; • kviečia VVG narius į visuotinius ir valdybos posėdžius, rengia posėdžių protokolus; • administruoja vietos projektus: atlieka projektų vykdytojų pateiktų veiklų grafiko priežiūrą bei pakeitimų derinimą; vertina savanoriškų darbų apskaitos lenteles ir jose pateiktą informaciją; atlieka nemokamų savanoriškų darbų patikras vietoje; priima ir tikrina vietos projektų ataskaitas ir papildomus dokumentus.
15.2.6.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	• vykdo nuolatinį VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų informavimą apie parengtą vietos plėtros strategiją, jos tikslus, prioritetus bei priemones; • vykdo viešųjų ryšių kampanijas, vykdo bendravimą su vietos žiniasklaida, rengia straipsnius, organizuoja mokymus VVG nariams ir potencialiems projektų vykdytojams; • organizuoja susitikimus su potencialiais projektų vykdytojais ir vykdo reguliarius vietos plėtros strategijos įgyvendinimo pristatymus, užtikrina, kad įgyvendinant vietos plėtros strategiją būtų laikomasi visų LEADER metodo bei horizontaliųjų principų.

IV dalis: VPS priedai

Priedas	Priedo pavadinimas
1 priedas	VVG narių sąrašas
2 priedas	VVG kolegialaus valdymo organo narių sąrašas
3 priedas	VVG administracijos darbuotojų pareigybės ir funkcijos
4 priedas	VPS priemonių rezultato rodikliai ir jų reikšmių pagrindimas
5 priedas	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)
6 priedas	VPS rengimo metu gautų pastabų suvestinė
7 priedas	Kelmės krašto VVG teritorijos gyventojų poreikių tyrimo anketa
8 priedas	Kelmės krašto VVG teritorijos organizacijų poreikių tyrimo anketa
9 priedas	Kelmės krašto VVG teritorijos gyventojų poreikių tyrimo ataskaita
10 priedas	Kelmės krašto VVG teritorijos organizacijų poreikių tyrimo anketa ataskaita
11 priedas	Literatūros sąrašas
12 priedas	Situacijos analizės statistiniai duomenys
13 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.
14 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.
15 priedas	Norėdami įvesti tekstą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.